

OBWIESZCZENIE**MARSZAŁKA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
z dnia 12 października 2001 r.****w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o samorządzie gminnym.**

1. Na podstawie art. 16 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz.U. Nr 62, poz. 718 i z 2001 r. Nr 46, poz. 499) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (Dz.U. Nr 16, poz. 95), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:
 - 1) ustawą z dnia 18 maja 1990 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym oraz innych ustaw (Dz.U. Nr 34, poz. 199),
 - 2) ustawą z dnia 21 czerwca 1990 r. o zmianie niektórych ustaw dotyczących samorządu terytorialnego (Dz.U. Nr 43, poz. 253),
 - 3) ustawą z dnia 14 grudnia 1990 r. o dochodach gmin i zasadach ich subwencjonowania w 1991 r. oraz o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym (Dz.U. Nr 89, poz. 518),
 - 4) ustawą z dnia 5 stycznia 1991 r. – Prawo budżetowe (Dz.U. Nr 4, poz. 18),
 - 5) ustawą z dnia 11 października 1991 r. o referendum gminnym (Dz.U. Nr 110, poz. 473),
 - 6) ustawą z dnia 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (Dz.U. Nr 85, poz. 428),
 - 7) ustawą z dnia 6 listopada 1992 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym (Dz.U. Nr 100, poz. 499, z 1994 r. Nr 86, poz. 397 i z 1995 r. Nr 2, poz. 6),
 - 8) ustawą z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz.U. Nr 17, poz. 78),
 - 9) ustawą z dnia 12 października 1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych (Dz.U. Nr 122, poz. 593),
 - 10) ustawą z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368),
 - 11) ustawą z dnia 29 września 1995 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 124, poz. 601)
 - ujętych w obwieszczeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 11 grudnia 1995 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o samorządzie terytorialnym (Dz.U. z 1996 r. Nr 13, poz. 74),
 - 12) ustawą z dnia 2 lutego 1996 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym (Dz.U. Nr 58, poz. 261),
 - 13) ustawą z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zmianie niektórych ustaw normujących funkcjonowanie gospodarki i administracji publicznej (Dz.U. Nr 106, poz. 496),

- 14) ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. Nr 132, poz. 622),
 - 15) ustawą z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (Dz.U. z 1997 r. Nr 9, poz. 43),
 - 16) ustawą z dnia 31 lipca 1997 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym (Dz.U. Nr 107, poz. 686),
 - 17) ustawą z dnia 20 sierpnia 1997 r. o zmianie ustaw o regionalnych izbach obrachunkowych, o samorządzie terytorialnym oraz o finansowaniu gmin (Dz.U. Nr 113, poz. 734),
 - 18) ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz.U. Nr 106, poz. 679),
 - 19) ustawą z dnia 22 sierpnia 1997 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym oraz ustawy – Prawo budżetowe (Dz.U. Nr 123, poz. 775),
 - 20) ustawą z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 155, poz. 1014),
 - 21) ustawą z dnia 29 grudnia 1998 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrożeniem reformy ustrojowej państwa (Dz.U. Nr 162, poz. 1126),
 - 22) ustawą z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (Dz.U. Nr 26, poz. 306),
 - 23) ustawą z dnia 12 maja 2000 r. o zmianie ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 48, poz. 552),
 - 24) ustawą z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz.U. Nr 62, poz. 718),
 - 25) ustawą z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz.U. Nr 88, poz. 985),
 - 26) ustawą z dnia 15 września 2000 r. o zasadach przystępowania jednostek samorządu terytorialnego do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych (Dz.U. Nr 91, poz. 1009),
 - 27) ustawą z dnia 13 października 2000 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999 i 2000 oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 95, poz. 1041),
 - 28) ustawą z dnia 11 kwietnia 2001 r. o zmianie ustaw: o samorządzie gminnym, o samorządzie powiatowym, o samorządzie województwa, o administracji rządowej w województwie oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 45, poz. 497 i Nr 89, poz. 971),
 - 29) ustawą z dnia 22 czerwca 2001 r. o zmianie ustawy o pracownikach samorządowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 89, poz. 971)
- i zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu.
2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy nie obejmuje:
- 1) art. 4 ustawy z dnia 18 maja 1990 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym oraz innych ustaw (Dz.U. Nr 34, poz. 199), który stanowi:
„Art. 4. Ustawa wchodzi w życie z dniem 27 maja 1990 r.”;
 - 2) art. 5 ustawy z dnia 21 czerwca 1990 r. o zmianie niektórych ustaw dotyczących samorządu terytorialnego (Dz.U. Nr 43, poz. 253), który stanowi:
„Art. 5. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 27 maja 1990 r.”;

- 3) art. 29 ustawy z dnia 14 grudnia 1990 r. o dochodach gmin i zasadach ich subwencjonowania w 1991 r. oraz o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym (Dz.U. Nr 89, poz. 518), który stanowi:

„Art. 29. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1991 r., z tym że do opracowania budżetów gmin na 1991 r. stosuje się przepisy niniejszej ustawy.”;

- 4) art. 78 ustawy z dnia 5 stycznia 1991 r. – Prawo budżetowe (Dz.U. Nr 4, poz. 18), który stanowi:

„Art. 78. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1991 r., z tym że do przygotowania i opracowania projektów budżetu państwa i budżetów gmin na 1991 r. stosuje się przepisy niniejszej ustawy, z wyjątkiem art. 31 ust. 1 i 2, art. 32 i art. 33 ust. 1.”;

- 5) art. 45 ustawy z dnia 11 października 1991 r. o referendum gminnym (Dz.U. Nr 110, poz. 473), który stanowi:

„Art. 45. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;

- 6) art. 29 ustawy z dnia 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (Dz.U. Nr 85, poz. 428), który stanowi:

„Art. 29. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1993 r.”;

- 7) art. 2 i 3 ustawy z dnia 6 listopada 1992 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym (Dz.U. Nr 100, poz. 499, z 1994 r. Nr 86, poz. 397 i z 1995 r. Nr 2, poz. 6), które stanowią:

„Art. 2. Gminy i inne komunalne osoby prawne, których działalność gospodarcza wykracza poza zakres określony w art. 9 ust. 2, obowiązane są doprowadzić do jej zgodności z ustawą w nieprzekraczalnym terminie do dnia 31 grudnia 1995 r.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;

- 8) art. 11 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz.U. Nr 17, poz. 78), który stanowi:

„Art. 11. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;

- 9) art. 35 ustawy z dnia 12 października 1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych (Dz.U. Nr 122, poz. 593), który stanowi:

„Art. 35. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;

- 10) art. 69 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368), który stanowi:

„Art. 69. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.”;

- 11) art. 8-13 i 15 ustawy z dnia 29 września 1995 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 124, poz. 601), które stanowią:

„Art. 8. 1. W przypadku radnego, który w dniu wejścia w życie ustawy pozostaje w stosunku pracy w urzędzie gminy, w której uzyskał mandat, lub jest kierownikiem jednostki organizacyjnej tej gminy, niezłożenie w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy wniosku o urlop bezpłatny jest równoznaczne ze zrzeczeniem się mandatu.

2. W przypadku radnego będącego kierownikiem jednostki organizacyjnej przejętej lub utworzonej przez gminę po dniu wejścia w życie ustawy, termin, o którym mowa w ust. 1, liczy się od dnia przejścia lub utworzenia tej jednostki.

3. Do czasu upływu kadencji rady gminy Warszawa-Centrum wybranej w wyborach w dniu 19 czerwca 1994 r. do radnego, który w dniu wejścia w życie ustawy jest członkiem zarządu dzielnicy w tej gminie i pozostaje w stosunku pracy w urzędzie gminy, nie stosuje się przepisów ust. 1 oraz art. 24b ustawy wymienionej w art. 1.

Art. 9. Rada gminy wybrana w wyborach w dniu 19 czerwca 1994 r., która do czasu wejścia w życie ustawy nie dokonała wyboru zarządu, obowiązana jest dokonać tego wyboru w ciągu trzech miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy. W przypadku niewybrania zarządu w tym terminie stosuje się przepisy art. 28a ustawy wymienionej w art. 1.

Art. 10. 1. Rady gminy dostosują statuty do zmian wynikających ze zmian do ustawy wymienionej w art. 1 w terminach:

- 1) 3 miesiące od dnia wejścia w życie ustawy – w przypadku gmin liczących do 300 000 mieszkańców,
- 2) 4 miesiące od dnia wejścia w życie ustawy – w przypadku gmin liczących powyżej 300 000 mieszkańców.

2. Rady gmin warszawskich oraz Rada m.st. Warszawy obowiązane są również dostosować statuty do zmian wynikających z ustawy wymienionej w art. 7.

3. W terminie 1 roku od dnia wejścia w życie ustawy rady gmin ogłoszą w wojewódzkim dzienniku urzędowym jednolite teksty statutów gmin.

Art. 11. W terminach określonych w art. 10 ust. 1 rady gmin dostosują skład komisji rewizyjnej do zasad wynikających z art. 18a ust. 2 ustawy wymienionej w art. 1.

Art. 12. W terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy rady gmin liczących ponad 100 000 mieszkańców przeprowadzą wybory uzupełniające do sejmiku samorządowego, zgodnie z zasadą określoną w art. 78 ust. 1 pkt 4 ustawy wymienionej w art. 1.

Art. 13. 1. Wybory do rad gmin zarządzane przed dniem wejścia w życie ustawy przeprowadza się na podstawie dotychczasowych przepisów.

2. Do postępowania w sprawie referendum gminnego wszczętego z inicjatywy rady gminy lub na wniosek mieszkańców przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe.”

„Art. 15. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem przepisu art. 37b ustawy wymienionej w art. 1, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1996 r.”;

12) art. 2 i 3 ustawy z dnia 2 lutego 1996 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym (Dz.U. Nr 58, poz. 261), które stanowią:

„Art. 2. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, ustali granice miasta położonego na terenie gminy, jeżeli zgodnie z przepisami dotychczasowymi granice nie zostały określone.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;

13) art. 84 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zmianie niektórych ustaw normujących funkcjonowanie gospodarki i administracji publicznej (Dz.U. Nr 106, poz. 496), który stanowi:

„Art. 84. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1997 r., z wyjątkiem art. 3, art. 7, art. 9, art. 10, art. 20, art. 24, art. 32, art. 34, art. 37, art. 45-47, art. 50, art.

- 66, art. 73 ust. 1, 2 i 4, art. 74, art. 76, art. 79, art. 80 i art. 82, które wchodzi w życie z dniem 1 października 1996 r., oraz art. 41, który wchodzi w życie z dniem wejścia w życie ustawy konstytucyjnej z dnia 21 czerwca 1996 r. o zmianie ustawy konstytucyjnej z dnia 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym (Dz.U. Nr 106, poz. 488).”;
- 14) art. 14 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. Nr 132, poz. 622), który stanowi:
- „Art. 14. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1997 r.”;
- 15) art. 28 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (Dz.U. z 1997 r. Nr 9, poz. 43), który stanowi:
- „Art. 28. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z tym że przepis art. 11 wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.”;
- 16) art. 2 ustawy z dnia 31 lipca 1997 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym (Dz.U. Nr 107, poz. 686), który stanowi:
- „Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;
- 17) art. 4 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o zmianie ustaw o regionalnych izbach obrachunkowych, o samorządzie terytorialnym oraz o finansowaniu gmin (Dz.U. Nr 113, poz. 734), który stanowi:
- „Art. 4. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z tym że art. 1 ust. 2 pkt 2 oraz art. 10 ust. 2-4 ustawy, o której mowa w art. 1, wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.”;
- 18) art. 29 i 30 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz.U. Nr 106, poz. 679), które stanowią:
- „Art. 29. 1. Traci moc ustawa z dnia 5 czerwca 1992 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz.U. Nr 56, poz. 274, z 1995 r. Nr 4, poz. 18 i z 1996 r. Nr 73, poz. 350), z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Do radnych rad gmin kadencji, w czasie której niniejsza ustawa weszła w życie, stosuje się ustawę, o której mowa w ust. 1.
- Art. 30. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1998 r., z tym że:
- 1) przepisy art. 24e ustawy, o której mowa w art. 19, wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia,
 - 2) przepisy art. 24f-24h ustawy, o której mowa w art. 19, mają zastosowanie do radnych rad gmin kadencji następujących po kadencji, w czasie której niniejsza ustawa weszła w życie,
 - 3) przepisy art. 35a ustawy, o której mowa w art. 23, wchodzi w życie z pierwszym dniem kadencji Sejmu i Senatu następującej po kadencji rozpoczętej w dniu 19 września 1993 r.,
 - 4) przepisy art. 11 ustawy, o której mowa w art. 25, stosuje się nadal do radnych rad gmin kadencji, w czasie której niniejsza ustawa weszła w życie.”;
- 19) art. 3 ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym oraz ustawy – Prawo budżetowe (Dz.U. Nr 123, poz. 775), który stanowi:

- „Art. 3. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 lipca 1997 r.”;
- 20) art. 204 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 155, poz. 1014), który stanowi:
- „Art. 204. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r., z wyjątkiem art. 151 ust. 5, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2000 r.”;
- 21) art. 38 ustawy z dnia 29 grudnia 1998 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrożeniem reformy ustrojowej państwa (Dz.U. Nr 162, poz. 1126), który stanowi:
- „Art. 38. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.”;
- 22) art. 27-30 ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (Dz.U. Nr 26, poz. 306), które stanowią:
- „Art. 27. 1. Rady gmin, rady powiatów i sejmiki województw w ciągu 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy podejmą uchwały w sprawie diet radnych i wynagrodzeń przewodniczących zarządów jednostek samorządu terytorialnego z uwzględnieniem zmian wprowadzonych ustawą.
2. W przypadku niedotrzymania terminu, o którym mowa w ust. 1, dotychczasowe uchwały w sprawie diet i wynagrodzeń tracą moc w części, w której ustalają diety i wynagrodzenia w wysokości przewyższającej maksymalną kwotę ustaloną na podstawie niniejszej ustawy.
- Art. 28. Po upływie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie ustawy radni reprezentujący jednostki samorządu terytorialnego w organach spółek prawa handlowego tracą z mocy prawa członkostwo w tych organach.
- Art. 29. 1. W ciągu 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, radny gminy Warszawa-Centrum wybiera dietę, którą będzie pobierał z tytułu jednoczesnego wykonywania mandatu radnego gminy Warszawa-Centrum i radnego dzielnicy.
2. Jeżeli radny nie dokona wyboru diety w terminie, o którym mowa w ust. 1, przysługuje mu dieta wyższa.
- Art. 30. Ustawa wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie miesiąca od dnia jej ogłoszenia, z wyjątkiem art. 5 ust. 2 i 3 oraz art. 10 i 11, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2001 r., oraz art. 18 w zakresie zmian określonych w pkt 3, a także art. 19, 20, 23 i 24, które wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.”;
- 23) art. 12 ustawy z dnia 12 maja 2000 r. o zmianie ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 48, poz. 552), który stanowi:
- „Art. 12. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 2, który wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2000 r.”;
- 24) art. 44 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz.U. Nr 62, poz. 718), który stanowi:
- „Art. 44. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.”;
- 25) art. 78 i 80 ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz.U. Nr 88, poz. 985), które stanowią:
- „Art. 78. Do referendów gminnych, w odniesieniu do których przed wejściem w życie ustawy zostały podjęte uchwały rad gmin w sprawie przeprowadzenia referendum lub inicjator referendum dokonał powiadomienia o zamiarze wystą-

pienia z inicjatywą przeprowadzenia referendum, stosuje się przepisy dotychczasowe.”

„Art. 80. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.”;

26) art. 14 i 15 ustawy z dnia 15 września 2000 r. o zasadach przystępowania jednostek samorządu terytorialnego do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych (Dz.U. Nr 91, poz. 1009), które stanowią:

„Art. 14. 1. Do jednostek samorządu terytorialnego, które zostały członkami zrzeszeń przed dniem wejścia w życie ustawy, stosuje się odpowiednio przepis art. 10, z zastrzeżeniem ust. 2, z tym że informację o statutach zrzeszeń lub innych dokumentach normujących zasady działania danych zrzeszeń jednostki te przekażą w terminie 1 miesiąca od dnia wejścia w życie ustawy.

2. Minister właściwy do spraw zagranicznych podejmuje decyzję w sprawie udzielenia zgody lub odmowy udzielenia zgody w terminie 7 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

3. Minister właściwy do spraw administracji publicznej ogłosi w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej “Monitor Polski”, w drodze obwieszczenia, wykaz jednostek samorządu terytorialnego, które zostały członkami zrzeszeń przed dniem wejścia w życie ustawy.

Art. 15. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.”;

27) art. 16 ustawy z dnia 13 października 2000 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999 i 2000 oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 95, poz. 1041), który stanowi:

„Art. 16. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.”;

28) art. 14-16 ustawy z dnia 11 kwietnia 2001 r. o zmianie ustaw: o samorządzie gminnym, o samorządzie powiatowym, o samorządzie województwa, o administracji rządowej w województwie oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 45, poz. 497), które stanowią:

„Art. 14. 1. Do spraw wszczętych a niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe.

2. Wnioski w sprawie zmian granic powiatu złożone przed dniem wejścia w życie ustawy uznaje się za złożone w terminie i trybie określonych w ustawach, o których mowa w art. 2 i art. 9, w brzmieniu nadanym im niniejszą ustawą.

3. W 2001 r. zamiast terminu 3 miesięcy, o którym mowa w art. 4a ust. 3 ustawy, o której mowa w art. 1, i w art. 3a ust. 3 ustawy, o której mowa w art. 2, stosuje się termin 30 dni.

Art. 15. 1. Do końca kadencji organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego, w czasie której ustawa weszła w życie, przepisy:

1) art. 17, art. 18a ust. 2, art. 21 ust. 2, art. 24a ust. 2, art. 24b ust. 1 i 4, art. 25 ust. 5, art. 27, art. 28 i art. 37 ust. 1 ustawy, o której mowa w art. 1,

2) art. 9, art. 21 ust. 8, art. 23 ust. 2 i art. 26 ust. 3 ustawy, o której mowa w art. 2,

3) art. 16 ust. 3, art. 23 ust. 4, art. 25 ust. 2 i art. 31 ust. 3 ustawy, o której mowa w art. 3,

4) art. 9 ust. 4 ustawy, o której mowa w art. 7,

5) ustawy, o której mowa w art. 8, w tym artykule zmieniane

- mają zastosowanie w brzmieniu dotychczasowym.

2. Do ustalenia liczby radnych organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego w wyborach do kadencji następującej po kadencji, w czasie której ustawa weszła w życie, stosuje się przepisy ustalające liczbę radnych w brzmieniu ustalonym niniejszą ustawą.
3. W związku ze zmianą liczby radnych od kadencji następującej po kadencji, w czasie której ustawa weszła w życie, organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego dokonają nowego podziału na okręgi wyborcze.
4. Do wyborów organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego kadencji następującej po kadencji, w czasie której ustawa weszła w życie, stosuje się przepisy ustawy wymienionej w art. 8 ze zmianami wprowadzonymi w tym artykule.
5. Rady gmin i powiatów oraz sejmiki województw w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy dostosują statuty jednostek samorządu terytorialnego do wymagań określonych w przepisach:
 - 1) art. 11b ustawy, o której mowa w art. 1,
 - 2) art. 8a ustawy, o której mowa w art. 2,
 - 3) art. 15a ustawy, o której mowa w art. 3.

Art. 15a.^{a)} Do końca kadencji organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego, w czasie której ustawa weszła w życie, przepis art. 27 ust. 1 ustawy, o której mowa w art. 2, w zakresie ustalającym liczbę członków zarządu powiatu ma zastosowanie w brzmieniu dotychczasowym.

Art. 15b.^{a)} W przypadku zmian w podziale terytorialnym państwa dokonanych na podstawie oceny, o której mowa w art. 7 ust. 1 ustawy, o której mowa w art. 9, wyborów do nowych rad jednostek samorządu terytorialnego objętych zmianami nie przeprowadza się przed końcem kadencji organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego, w czasie której zmiany weszły w życie.

Art. 16. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z tym że:

- 1) art. 10 i art. 13 wchodzi w życie z dniem ogłoszenia,
- 2) przepis art. 25b ustawy, o której mowa w art. 1, ma zastosowanie do kadencji następujących po kadencji, w czasie której ustawa weszła w życie.”;

29) art. 7 ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o zmianie ustawy o pracownikach samorządowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 89, poz. 971), który stanowi:

„Art. 7. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 6, który wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 30 maja 2001 r.”

^{a)} Dodany przez art. 6 ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o zmianie ustawy o pracownikach samorządowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 89, poz. 971); wszedł w życie z dniem 28 sierpnia 2001 r. z mocą obowiązującą od dnia 30 maja 2001 r.

MARSZAŁEK SEJMU

/-/ Maciej Płażyński

Załącznik do obwieszczenia Marszałka
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
z dnia 12 października 2001 r. (poz. 1591)

USTAWA
z dnia 8 marca 1990 r.
o samorządzie gminnym.¹⁾

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1.

1. Mieszkańcy gminy tworzą z mocy prawa wspólnotę samorządową.
- 2.²⁾ Ilekroć w ustawie jest mowa o gminie, należy przez to rozumieć wspólnotę samorządową oraz odpowiednie terytorium.

Art. 2.

1. Gmina wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność.
2. Gmina posiada osobowość prawną.
3. Samodzielność gminy podlega ochronie sądowej.

Art. 3.

1. O ustroju gminy stanowi jej statut.
- 2.³⁾ Projekt statutu gminy powyżej 300 000 mieszkańców podlega uzgodnieniu z Prezesem Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw administracji publicznej.
3. W sprawach spornych rozstrzyga Rada Ministrów.

Art. 4.⁴⁾

1. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia:
 - 1) tworzy, łączy, dzieli i znosi gminy oraz ustala ich granice,
 - 2) nadaje gminie lub miejscowości status miasta i ustala jego granice,
 - 3) ustala i zmienia nazwy gmin oraz siedziby ich władz.

¹⁾ Tytuł w brzmieniu ustalonym przez art. 10 pkt 1 ustawy z dnia 29 grudnia 1998 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrożeniem reformy ustrojowej państwa (Dz.U. Nr 162, poz. 1126), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.

²⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 kwietnia 2001 r. o zmianie ustaw: o samorządzie gminnym, o samorządzie powiatowym, o samorządzie województwa, o administracji rządowej w województwie oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 45, poz. 497), która weszła w życie z dniem 30 maja 2001 r.

³⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 33 pkt 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zmianie niektórych ustaw normujących funkcjonowanie gospodarki i administracji publicznej (Dz.U. Nr 106, poz. 496), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1997 r., i art. 1 pkt 2 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

2. Rozporządzenie, o którym mowa w ust. 1, może być wydane także na wniosek zainteresowanej rady gminy.
3. Ustalenie i zmiana granic gmin dokonywane są w sposób zapewniający gminie terytorium możliwie jednorodne ze względu na układ osadniczy i przestrzenny, uwzględniający więzi społeczne, gospodarcze i kulturowe oraz zapewniający zdolność wykonywania zadań publicznych.
4. Nadanie gminie lub miejscowości statusu miasta, ustalenie jego granic i ich zmiana dokonywane są w sposób uwzględniający infrastrukturę społeczną i techniczną oraz układ urbanistyczny i charakter zabudowy.
5. Zmiany, o których mowa w ust. 1, następują z dniem 1 stycznia.

Art. 4a.⁵⁾

1. Wydanie rozporządzenia, o którym mowa w art. 4 ust. 1, wymaga zasięgnięcia przez ministra właściwego do spraw administracji publicznej opinii zainteresowanych rad gmin, poprzedzonych przeprowadzeniem przez te rady konsultacji z mieszkańcami, a w przypadku zmian granic gmin naruszających granice powiatów lub województw – dodatkowo opinii odpowiednich rad powiatów lub sejmików województw, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Konsultacje z mieszkańcami w sprawach zmiany granic gmin lub granic miasta polegającej na wyłączeniu obszaru lub części obszaru jednostki pomocniczej gminy i jego włączeniu do sąsiedniej jednostki pomocniczej tej gminy lub do sąsiedniej gminy mogą zostać ograniczone do:
 - 1) mieszkańców jednostki pomocniczej gminy objętych zmianą – przez odpowiednie rady gmin,
 - 2) mieszkańców gmin objętych zmianą naruszającą granice powiatów lub województw – przez odpowiednie rady powiatów lub sejmiki województw.
3. W przypadku niewyrażenia opinii, o której mowa w ust. 1, w terminie 3 miesięcy⁶⁾ od dnia otrzymania wystąpienia o opinię, wymóg zasięgnięcia opinii uznaje się za spełniony.

Art. 4b.⁷⁾

1. Wydanie rozporządzenia, o którym mowa w art. 4 ust. 1, na wniosek rady gminy wymaga:
 - 1) wniosku rady gminy poprzedzonego przeprowadzeniem przez tę radę konsultacji z mieszkańcami, wraz z uzasadnieniem oraz niezbędnymi dokumentami, mapami i informacjami potwierdzającymi zasadność wniosku,
 - 2) opinii rad gmin objętych wnioskiem, poprzedzonych przeprowadzeniem przez te rady konsultacji z mieszkańcami, a w przypadku zmiany granic gminy naruszającej granice powiatów lub województw – opinii odpowiednich rad powiatów lub sejmików województw,
 - 3) opinii wojewody właściwego dla gminy lub gmin objętych wnioskiem.

⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 2 lutego 1996 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym (Dz.U. Nr 58, poz. 261), która weszła w życie z dniem 9 czerwca 1996 r.; w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 4 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁶⁾ W 2001 r. zamiast terminu 3 miesięcy stosuje się termin 30 dni, zgodnie z art. 14 ust. 3 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 5 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

2. Do wniosku i opinii, o których mowa w ust. 1, przepisy art. 4a ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.
3. Rada gminy występuje z wnioskiem, o którym mowa w ust. 1, do ministra właściwego do spraw administracji publicznej za pośrednictwem wojewody, w terminie do dnia 31 marca.
4. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania przy składaniu wniosków, o których mowa w ust. 1, oraz dokumenty, które należy dołączyć do wniosku.

Art. 5.

- 1.⁸⁾ Gmina może tworzyć jednostki pomocnicze: sołectwa oraz dzielnice, osiedla i inne. Jednostką pomocniczą może być również położone na terenie gminy miasto.⁹⁾
- 2.⁸⁾ Jednostkę pomocniczą tworzy rada gminy, w drodze uchwały, po przeprowadzeniu konsultacji z mieszkańcami lub z ich inicjatywy.
- 3.⁸⁾ Zasady tworzenia, łączenia, podziału oraz znoszenia jednostki pomocniczej określa statut gminy.
4. (skreślony).¹⁰⁾

Art. 5a.¹¹⁾

1. W wypadkach przewidzianych ustawą oraz w innych sprawach ważnych dla gminy mogą być przeprowadzane na jej terytorium konsultacje z mieszkańcami gminy.
2. Zasady i tryb przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami gminy określa uchwała rady gminy.

Art. 5b.¹²⁾

1. Gmina podejmuje działania na rzecz wspierania i upowszechniania idei samorządowej wśród mieszkańców gminy, w tym zwłaszcza wśród młodzieży.
2. Rada gminy na wniosek zainteresowanych środowisk może wyrazić zgodę na utworzenie młodzieżowej rady gminy mającej charakter konsultacyjny.
3. Rada gminy, powołując młodzieżową radę gminy, nadaje jej statut określający tryb wyboru jej członków i zasady działania.

Rozdział 2

Zakres działania i zadania gminy

Art. 6.

1. Do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów.

⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 września 1995 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 124, poz. 601), która weszła w życie z dniem 18 listopada 1995 r.

⁹⁾ Zdanie drugie dodane przez art. 1 pkt 3 ustawy wymienionej jako pierwsza w przypisie 5.

¹⁰⁾ Przez art. 1 pkt 6 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 4 ustawy wymienionej jako pierwsza w przypisie 5.

¹²⁾ Dodany przez art. 1 pkt 7 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

2. Jeżeli ustawy nie stanowią inaczej, rozstrzyganie w sprawach, o których mowa w ust. 1, należy do gminy.

Art. 7.

1. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:
- 1)¹³⁾ ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej,
 - 2) gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
 - 3)¹⁴⁾ wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz,
 - 4) lokalnego transportu zbiorowego,
 - 5) ochrony zdrowia,
 - 6) pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych,
 - 7) gminnego¹⁵⁾ budownictwa mieszkaniowego,
 - 8)¹⁶⁾ edukacji publicznej,
 - 9) kultury, w tym bibliotek gminnych¹⁵⁾ i innych placówek upowszechniania kultury,
 - 10)¹⁷⁾ kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,
 - 11) targowisk i hal targowych,
 - 12) zieleni gminnej¹⁵⁾ i zadrzewień,
 - 13) cmentarzy gminnych¹⁵⁾,
 - 14)¹⁸⁾ porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej,
 - 15) utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
 - 16)¹⁹⁾ polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej,
 - 17)²⁰⁾ wspierania i upowszechniania idei samorządowej,
 - 18)²⁰⁾ promocji gminy,
 - 19)²⁰⁾ współpracy z organizacjami pozarządowymi,

¹³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 8 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁴⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 12 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. Nr 132, poz. 622), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1997 r., i art. 10 pkt 2 ustawy, o której mowa w przypisie 1.

¹⁵⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 10 pkt 3 ustawy, o której mowa w przypisie 1.

¹⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 8 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁷⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 8 lit. c) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 8 lit. d) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁹⁾ Dodany przez art. 8 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz.U. Nr 17, poz. 78), która weszła w życie z dniem 16 marca 1993 r., ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 8 lit. e) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

²⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 8 lit. f) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

20)²⁰⁾ współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

2. Ustawy określają, które zadania własne gminy mają charakter obowiązkowy.
- 3.²¹⁾ Przekazanie gminie, w drodze ustawy, nowych zadań własnych wymaga zapewnienia koniecznych środków finansowych na ich realizację w postaci zwiększenia dochodów własnych gminy lub subwencji. Przepis art. 8 ust. 4 i 5 stosuje się odpowiednio.

Art. 8.²²⁾

1. Ustawy mogą nakładać na gminę obowiązek wykonywania zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, a także z zakresu organizacji przygotowań i przeprowadzenia wyborów powszechnych oraz referendów.
2. Zadania z zakresu administracji rządowej gmina może wykonywać również na podstawie porozumienia z organami tej administracji.
- 2a.²³⁾ Gmina może wykonywać zadania z zakresu właściwości powiatu oraz zadania z zakresu właściwości województwa na podstawie porozumień z tymi jednostkami samorządu terytorialnego.
- 2b.²³⁾ Spory majątkowe wynikłe z porozumień, o których mowa w ust. 2 i 2a oraz w art. 74, rozpatruje sąd powszechny.
- 3.²⁴⁾ Gmina otrzymuje środki finansowe w wysokości koniecznej do wykonania zadań, o których mowa w ust. 1, 2 i 2a.
4. Szczegółowe zasady i terminy przekazywania środków finansowych, o których mowa w ust. 3, określają ustawy nakładające na gminy obowiązek wykonywania zadań zleconych lub zawarte porozumienia.
5. W przypadku niedotrzymania terminów, o których mowa w ust. 4, gminie przysługują odsetki w wysokości ustalonej dla zaległości podatkowych.

Art. 9.

- 1.²⁵⁾ W celu wykonywania zadań gmina może tworzyć jednostki organizacyjne, a także zawierać umowy z innymi podmiotami, w tym z organizacjami pozarządowymi.
- 2.²⁶⁾ Gmina oraz inna gminna¹⁵⁾ osoba prawna może prowadzić działalność gospodarczą wykraczającą poza zadania o charakterze użyteczności publicznej wyłącznie w przypadkach określonych w odrębnej ustawie.
- 3.²⁷⁾ Formy prowadzenia gospodarki gminnej¹⁵⁾, w tym wykonywania przez gminę zadań o charakterze użyteczności publicznej, określa odrębna ustawa.
- 4.²⁷⁾ Zadaniem użyteczności publicznej, w rozumieniu ustawy, są zadania własne gminy, określone w art. 7 ust. 1, których celem jest bieżące i nieprzerwane zaspokajanie zbiorowych potrzeb ludności w drodze świadczenia usług powszechnie dostępnych.

²¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 3 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

²²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 4 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

²³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 9 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

²⁴⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 9 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

²⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 10 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

²⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 24 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (Dz.U. z 1997 r. Nr 9, poz. 43), która weszła w życie z dniem 20 lutego 1997 r.

²⁷⁾ Dodany przez art. 24 pkt 3 ustawy, o której mowa w przypisie 26.

Art. 10.

- 1.²⁸⁾ Wykonywanie zadań publicznych może być realizowane w drodze współdziałania między jednostkami samorządu terytorialnego.
- 2.²⁹⁾ Gminy, związki międzygminne oraz stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego mogą sobie wzajemnie bądź innym jednostkom samorządu terytorialnego udzielać pomocy, w tym pomocy finansowej.

Rozdział 3
Władze gminy**Art. 11.**

1. Mieszkańcy gminy podejmują rozstrzygnięcia w głosowaniu powszechnym (poprzez wybory i referendum) lub za pośrednictwem organów gminy.
2. Zasady i tryb przeprowadzania wyborów do rady gminy określa odrębna ustawa.

Art. 11a.³⁰⁾

Organami gminy są:

- 1) rada gminy,
- 2) zarząd gminy.

Art. 11b.³⁰⁾

1. Działalność organów gminy jest jawna. Ograniczenia jawności mogą wynikać wyłącznie z ustaw.
2. Jawność działania organów gminy obejmuje w szczególności prawo obywateli do uzyskiwania informacji, wstępu na sesje rady gminy i posiedzenia jej komisji, a także dostępu do dokumentów wynikających z wykonywania zadań publicznych, w tym protokołów posiedzeń organów gminy i komisji rady gminy.
3. Zasady dostępu do dokumentów i korzystania z nich określa statut gminy.

Art. 12.³¹⁾

Zasady i tryb przeprowadzania referendum gminnego określa odrębna ustawa.

²⁸⁾ Oznaczenie ust. 1 nadane przez art. 1 ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym oraz ustawy – Prawo budżetowe (Dz.U. Nr 123, poz. 775), która weszła w życie z dniem 9 października 1997 r., z mocą od dnia 1 lipca 1997 r.; w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 11 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

²⁹⁾ Dodany przez art. 1 ustawy wymienionej jako pierwsza w przypisie 28; w brzmieniu ustalonym przez art. 3 ustawy z dnia 13 października 2000 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999 i 2000 oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 95, poz. 1041), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2001 r., i ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 11 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

³⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 12 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

³¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 75 pkt 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz.U. Nr 88, poz. 985), która weszła w życie z dniem 4 listopada 2000 r.

Art. 13. (skreślony).³²⁾**Art. 14.**

- 1.³³⁾ Uchwały organów gminy zapadają zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy składu organu w głosowaniu jawnym, chyba że ustawa stanowi inaczej.
2. (skreślony).³⁴⁾

Art. 15.

1. Z zastrzeżeniem art. 12 organem stanowiącym i kontrolnym w gminie jest rada gminy.
- 2.³⁵⁾ Jeżeli siedziba rady gminy znajduje się w mieście położonym na terytorium tej gminy, rada nosi nazwę rady miejskiej.

Art. 16.

Kadencja rady gminy trwa 4 lata licząc od dnia wyboru.

Art. 17.³⁶⁾

W skład rady wchodzi radni w liczbie:

- 1) dwunastu w gminach do 5 000 mieszkańców,
- 2) piętnastu w gminach do 10 000 mieszkańców,
- 3) dziewiętnastu w gminach do 20 000 mieszkańców,
- 4) dwudziestu jeden w gminach do 50 000 mieszkańców,
- 5) dwudziestu trzech w gminach do 100 000 mieszkańców,
- 6) trzydziestu w gminach do 200 000 mieszkańców

oraz po pięciu na każde dalsze rozpoczęte 100 000 mieszkańców, nie więcej jednak niż sześćdziesięciu radnych.

³²⁾ Przez art. 75 pkt 2 ustawy, o której mowa w przypisie 31.

³³⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 1 pkt 6 ustawy, o której mowa w przypisie 8, i art. 1 pkt 13 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

³⁴⁾ Przez art. 1 pkt 13 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

³⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 21 czerwca 1990 r. o zmianie niektórych ustaw dotyczących samorządu terytorialnego (Dz.U. Nr 43, poz. 253), która weszła w życie z mocą od dnia 27 maja 1990 r.

³⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 14 ustawy, o której mowa w przypisie 2. Do końca kadencji organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego, w czasie której weszła w życie ustawa, o której mowa w przypisie 2, art. 17 ma zastosowanie w brzmieniu:

„Art. 17. W skład rady wchodzi radni w liczbie:

- piętnastu w gminach do 4.000 mieszkańców,
- osiemnastu w gminach do 7.000 mieszkańców,
- dwudziestu w gminach do 10.000 mieszkańców,
- dwudziestu dwóch w gminach do 15.000 mieszkańców,
- dwudziestu czterech w gminach do 20.000 mieszkańców,
- dwudziestu ośmiu w gminach do 40.000 mieszkańców,
- trzydziestu dwóch w gminach do 60.000 mieszkańców,
- trzydziestu sześciu w gminach do 80.000 mieszkańców,
- czterdziestu w gminach do 100.000 mieszkańców,
- czterdziestu pięciu w gminach do 200.000 mieszkańców

oraz po pięciu na każde dalsze rozpoczęte 100.000 mieszkańców, nie więcej jednak niż stu radnych.”

Art. 18.

1. Do właściwości rady gminy należą wszystkie sprawy pozostające w zakresie działania gminy, o ile ustawy nie stanowią inaczej.
2. Do wyłącznej właściwości rady gminy należy:
 - 1) uchwalanie statutu gminy,
 - 2)³⁷⁾ wybór i odwołanie zarządu, ustalanie wynagrodzeń przewodniczącego zarządu, stanowienie o kierunkach działania zarządu oraz przyjmowanie sprawozdań z jego działalności,
 - 3)³⁸⁾ powoływanie i odwoływanie skarbnika gminy, który jest głównym księgowym budżetu, oraz sekretarza gminy – na wniosek przewodniczącego zarządu,
 - 4)³⁹⁾ uchwalanie budżetu gminy, rozpatrywanie sprawozdania z wykonania budżetu oraz podejmowanie uchwały w sprawie udzielenia lub nieudzielenia absolutorium zarządowi z tego tytułu,
 - 5) uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
 - 6) uchwalanie programów gospodarczych,
 - 7)⁴⁰⁾ ustalanie zakresu działania jednostek pomocniczych, zasad przekazywania im składników mienia do korzystania oraz zasad przekazywania środków budżetowych na realizację zadań przez te jednostki,
 - 8) podejmowanie uchwał w sprawach podatków i opłat w granicach określonych w odrębnych ustawach,
 - 9) podejmowanie uchwał w sprawach majątkowych gminy, przekraczających zakres zwykłego zarządu, dotyczących:
 - a)⁴¹⁾ określania zasad nabycia, zbycia i obciążenia nieruchomości gruntowych oraz ich wydzierżawiania lub najmu na okres dłuższy niż trzy lata, o ile ustawy szczególne nie stanowią inaczej; do czasu określenia zasad zarząd może dokonywać tych czynności wyłącznie za zgodą rady gminy,
 - b)⁴²⁾ emitowania obligacji oraz określania zasad ich zbywania, nabywania i wykupu przez zarząd,
 - c)⁴³⁾ zaciągania długoterminowych pożyczek i kredytów,
 - d)⁴³⁾ ustalania maksymalnej wysokości pożyczek i kredytów krótkoterminowych zaciąganych przez zarząd w roku budżetowym,
 - e)⁴²⁾ zobowiązań w zakresie podejmowania inwestycji i remontów o wartości przekraczającej granicę ustaloną corocznie przez radę gminy,
 - f)⁴²⁾ tworzenia i przystępowania do spółek i spółdzielni oraz rozwiązywania i występowania z nich,

³⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 15 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

³⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 lit. a) tiret pierwsze ustawy z dnia 6 listopada 1992 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym (Dz.U. Nr 100, poz. 499), która weszła w życie z dniem 12 stycznia 1993 r.

³⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 lit. a) tiret pierwsze ustawy, o której mowa w przypisie 8.

⁴⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 lit. a) tiret drugie ustawy, o której mowa w przypisie 8.

⁴¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 lit. a) tiret trzecie ustawy, o której mowa w przypisie 38.

⁴²⁾ Pierwotne brzmienie lit. b) skreślone, a dotychczasowe lit. c)-i) otrzymały oznaczenie lit. b)-h) – zgodnie z art. 1 pkt 3 lit. a) tiret trzecie ustawy, o której mowa w przypisie 38.

⁴³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 lit. a) tiret trzecie ustawy, o której mowa w przypisie 8.

- g)⁴²⁾ określania zasad wnoszenia, cofania i zbywania udziałów i akcji przez zarząd,
 - h)⁴²⁾ tworzenia, likwidacji i reorganizacji przedsiębiorstw, zakładów i innych gminnych jednostek organizacyjnych oraz wyposażania ich w majątek,
 - i)⁴⁴⁾ ustalania maksymalnej wysokości pożyczek i poręczeń udzielanych przez zarząd w roku budżetowym,
- 10) określanie wysokości sumy, do której zarząd gminy może samodzielnie zaciągać zobowiązania,
 - 11)⁴⁵⁾ podejmowanie uchwał w sprawie przyjęcia zadań, o których mowa w art. 8 ust. 2 i 2a,
 - 12) podejmowanie uchwał w sprawach współdziałania z innymi gminami oraz wydzielanie na ten cel odpowiedniego majątku,
 - 12a)⁴⁶⁾ podejmowanie uchwał w sprawach współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw oraz przystępowania do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych,
 - 13) podejmowanie uchwał w sprawach: herbu gminy, nazw ulic i placów publicznych oraz wznoszenia pomników,
 - 14) nadawanie honorowego obywatelstwa gminy,
 - 14a)⁴⁷⁾ podejmowanie uchwał w sprawie zasad udzielania stypendiów dla uczniów i studentów,
 - 15) stanowanie w innych sprawach zastrzeżonych ustawami do kompetencji rady gminy.
- 3. (skreślony).⁴⁸⁾
 - 4. (skreślony).⁴⁹⁾

Art. 18a.⁵⁰⁾

- 1.⁵¹⁾ Rada gminy kontroluje działalność zarządu, gminnych jednostek organizacyjnych oraz jednostek pomocniczych gminy; w tym celu powołuje komisję rewizyjną.
- 2.⁵¹⁾ W skład komisji rewizyjnej wchodzi radni, w tym przedstawiciele wszystkich klubów, z wyjątkiem radnych pełniących funkcje, o których mowa w art. 19 ust. 1, oraz będących członkami zarządu.
- 3. Komisja rewizyjna opiniuje wykonanie budżetu gminy i występuje z wnioskiem do rady gminy w sprawie udzielenia lub nieudzielenia absolutorium zarządowi. Wniosek w sprawie absolutorium podlega zaopiniowaniu przez regionalną izbę obrachunkową.
- 4. Komisja rewizyjna wykonuje inne zadania zlecone przez radę w zakresie kontroli. Uprawnienie to nie narusza uprawnień kontrolnych innych komisji, powoływanych przez radę gminy na podstawie art. 21 ust. 1.

⁴⁴⁾ Dodana przez art. 1 pkt 7 lit. a) tiret czwarte ustawy, o której mowa w przypisie 8.

⁴⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 15 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁴⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 15 lit. c) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁴⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 15 lit. d) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁴⁸⁾ Przez art. 1 pkt 7 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 8.

⁴⁹⁾ Przez art. 1 pkt 3 lit. c) ustawy, o której mowa w przypisie 38.

⁵⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 8 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

⁵¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 16 ustawy, o której mowa w przypisie 2. Do końca kadencji organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego, w czasie której weszła w życie ustawa, o której mowa w przypisie 2, ust. 2 ma zastosowanie w brzmieniu:

„2. W skład komisji rewizyjnej wchodzi radni, z wyjątkiem radnych pełniących funkcje, o których mowa w art. 19 ust. 1, oraz będących członkami zarządu. Przepisu art. 21 ust. 2 nie stosuje się.”

5. Zasady i tryb działania komisji rewizyjnej określa statut gminy.

Art. 19.⁵²⁾

1. Rada gminy wybiera ze swego grona przewodniczącego i 1-3 wiceprzewodniczących bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowego składu rady, w głosowaniu tajnym.
- 2.⁵³⁾ Zadaniem przewodniczącego jest wyłącznie organizowanie pracy rady oraz prowadzenie obrad rady. Przewodniczący może wyznaczyć do wykonywania swoich zadań wiceprzewodniczącego. W przypadku nieobecności przewodniczącego i niewyznaczenia wiceprzewodniczącego, zadania przewodniczącego wykonuje wiceprzewodniczący najstarszy wiekiem.
3. Funkcji, o których mowa w ust. 1, nie można łączyć z funkcją członka zarządu.
4. Odwołanie przewodniczącego i wiceprzewodniczących następuje na wniosek co najmniej 1/4 ustawowego składu rady gminy w trybie określonym w ust. 1.
- 5.⁵⁴⁾ W przypadku rezygnacji przewodniczącego lub wiceprzewodniczącego rada podejmuje uchwałę w sprawie przyjęcia tej rezygnacji nie później niż w ciągu 1 miesiąca od dnia złożenia rezygnacji.
- 6.⁵⁴⁾ Niepodjęcie uchwały, o której mowa w ust. 5, w ciągu 1 miesiąca od dnia złożenia rezygnacji przez przewodniczącego lub wiceprzewodniczącego jest równoznaczne z przyjęciem rezygnacji przez radę gminy z upływem ostatniego dnia miesiąca, w którym powinna być podjęta uchwała.

Art. 20.

1. Rada gminy obraduje na sesjach zwoływanych przez przewodniczącego w miarę potrzeby, nie rzadziej jednak niż raz na kwartał. Do zawiadomienia o zwołaniu sesji dołącza się porządek obrad wraz z projektami uchwał.⁵⁵⁾
- 1a.⁵⁶⁾ Rada gminy może wprowadzić zmiany w porządku bezwzględną większością głosów ustawowego składu rady.
- 2.⁵⁷⁾ Pierwszą sesję nowo wybranej rady gminy zwołuje przewodniczący rady poprzedniej kadencji w ciągu 7 dni po ogłoszeniu zbiorczych wyników wyborów do rad na obszarze całego kraju lub w przypadku wyborów przedterminowych w ciągu 7 dni po ogłoszeniu wyników wyborów do rady gminy, z zastrzeżeniem ust. 2b.
- 2a.⁵⁸⁾ Po upływie terminu określonego w ust. 2 sesję zwołuje wojewódzki komisarz wyborczy w ciągu 21 dni po ogłoszeniu zbiorczych wyników wyborów dla całego kraju lub w przypadku wyborów przedterminowych w ciągu 21 dni po ogłoszeniu wyników wyborów do rady gminy.

⁵²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 9 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

⁵³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 17 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁵⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 17 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁵⁵⁾ Zdanie drugie dodane przez art. 1 pkt 18 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁵⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 18 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁵⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 5 ustawy wymienionej jako pierwsza w przypisie 5, ze zmianami wprowadzonymi przez art. 10 pkt 6 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 1, i art. 75 pkt 3 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 31.

⁵⁸⁾ Dodany przez art. 10 pkt 6 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 1, ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 18 lit. c) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

- 2b.⁵⁹⁾ Jeżeli wybory były wynikiem referendum lokalnego w sprawie odwołania rady gminy, pierwszą sesję zwołuje osoba, którą Prezes Rady Ministrów wyznaczył do pełnienia funkcji organów jednostki samorządu terytorialnego.
- 2c.⁶⁰⁾ Pierwszą sesję nowo wybranej rady gminy, do czasu wyboru przewodniczącego rady, prowadzi najstarszy wiekiem radny obecny na sesji.
- 3.⁶¹⁾ Na wniosek zarządu lub co najmniej 1/4 ustawowego składu rady gminy przewodniczący obowiązany jest zwołać sesję w ciągu 7 dni od dnia złożenia wniosku. Wniosek o zwołanie sesji powinien spełniać wymogi określone w ust. 1 w zdaniu drugim.
- 4.⁶²⁾ Do zmiany porządku obrad sesji zwołanej w trybie określonym w ust. 3 stosuje się przepis ust. 1a, z tym że dodatkowo wymagana jest zgoda wnioskodawcy.
- 5.⁶²⁾ Na wniosek wójta, burmistrza (prezydenta miasta) przewodniczący rady gminy jest obowiązany wprowadzić do porządku obrad najbliższej sesji rady gminy projekt uchwały, jeżeli wnioskodawcą jest zarząd gminy, a projekt wpłynął do rady gminy co najmniej 7 dni przed dniem rozpoczęcia sesji rady.

Art. 21.

- ⁶³⁾ Rada gminy ze swojego grona może powoływać stałe i doraźne komisje do określonych zadań, ustalając przedmiot działania oraz skład osobowy.
- (skreślony).⁶⁴⁾
- Komisje podlegają radzie gminy, przedkładają jej plan pracy oraz sprawozdania z działalności.
- ⁶⁵⁾ W posiedzeniach komisji mogą uczestniczyć radni niebędący jej członkami. Mogą oni zabierać głos w dyskusji i składać wnioski bez prawa udziału w głosowaniu.

Art. 22.⁶⁶⁾

- Organizację wewnętrzną oraz tryb pracy organów gminy określa statut gminy.
- Statut gminy podlega ogłoszeniu w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Art. 23.

- ⁶⁷⁾ Radny obowiązany jest kierować się dobrem wspólnoty samorządowej gminy. Radny utrzymuje stałą więź z mieszkańcami oraz ich organizacjami, a w szczególności przyjmuje zgłaszane przez mieszkańców gminy postulaty i przedstawia je organom gminy do rozpatrzenia, nie jest jednak związany instrukcjami wyborców.

⁵⁹⁾ Dodany przez art. 75 pkt 3 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 31.

⁶⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 18 lit. d) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁶¹⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 1 pkt 18 lit. e) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁶²⁾ Dodany przez art. 1 pkt 18 lit. f) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁶³⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 19 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁶⁴⁾ Przez art. 1 pkt 19 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2. Do końca kadencji organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego, w czasie której weszła w życie ustawa, o której mowa w przypisie 2, ust. 2 ma zastosowanie w brzmieniu:

„2. W skład komisji mogą wchodzić osoby spoza rady gminy w liczbie nie przekraczającej połowy składu komisji.”

⁶⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 19 lit. c) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁶⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 11 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

⁶⁷⁾ Oznaczenie ust. 1 nadane przez art. 1 pkt 12 ustawy, o której mowa w przypisie 8; w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 20 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

- 2.⁶⁸⁾ Radni mogą tworzyć kluby radnych, działające na zasadach określonych w statucie gminy.

Art. 23a.⁶⁹⁾

1. Przed przystąpieniem do wykonywania mandatu radni składają ślubowanie:
„Ślubuję uroczyście jako radny pracować dla dobra i pomyślności gminy, działać zawsze zgodnie z prawem oraz z interesami gminy i jej mieszkańców – godnie i rzetelnie reprezentować swoich wyborców, troszczyć się o ich sprawy oraz nie szczędzić sił dla wykonania zadań gminy.”
2. Ślubowanie odbywa się w ten sposób, że po odczytaniu roty wywołani kolejno radni powstają i wypowiadają słowo „ślubuję”. Ślubowanie może być złożone z dodaniem zdania: «Tak mi dopomóż Bóg.»⁷⁰⁾
3. Radni nieobecni na pierwszej sesji rady gminy oraz radni, którzy uzyskali mandat w czasie trwania kadencji, składają ślubowanie na pierwszej sesji, na której są obecni.
- 4.⁷¹⁾ Odmowa złożenia ślubowania oznacza zrzeczenie się mandatu.

Art. 24.⁷²⁾

Radny jest obowiązany brać udział w pracach rady gminy i jej komisji oraz innych instytucji samorządowych, do których został wybrany lub desygnowany.

Art. 24a.⁷³⁾

1. Z radnym nie może być nawiązywany stosunek pracy w urzędzie gminy, w której radny uzyskał mandat.
- 2.⁷⁴⁾ Radny nie może pełnić funkcji kierownika gminnej jednostki organizacyjnej oraz jego zastępcy.
3. Przepis ust. 1 nie dotyczy radnych wybranych do zarządu, z którymi stosunek pracy nawiązywany jest na podstawie wyboru.
4. (skreślony).⁷⁵⁾

Art. 24b.⁷³⁾

- 1.⁷⁶⁾ Osoba wybrana na radnego nie może wykonywać pracy w ramach stosunku pracy w urzędzie gminy, w której uzyskała mandat, oraz wykonywać funkcji kierownika lub

⁶⁸⁾ Dodany przez art. 1 pkt 12 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

⁶⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 18 maja 1990 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym oraz innych ustaw (Dz.U. Nr 34, poz. 199), która weszła w życie z dniem 27 maja 1990 r.

⁷⁰⁾ Zdanie drugie dodane przez art. 1 pkt 21 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁷¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 21 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁷²⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 22 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁷³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 13 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

⁷⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 23 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2. Do końca kadencji organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego, w czasie której weszła w życie ustawa, o której mowa w przypisie 2, ust. 2 ma zastosowanie w brzmieniu:

„2. Przepis ust. 1 dotyczy również kierowników gminnych jednostek organizacyjnych.”

⁷⁵⁾ Przez art. 1 pkt 23 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁷⁶⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 24 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2. Do końca kadencji organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego, w czasie której weszła w życie ustawa, o której mowa w przypisie 2, ust. 1 ma zastosowanie w brzmieniu:

jego zastępcy w jednostce organizacyjnej tej gminy. Przed przystąpieniem do wykonywania mandatu osoba ta obowiązana jest złożyć wniosek o urlop bezpłatny w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia wyników wyborów przez właściwy organ wyborczy.

2. Radny, o którym mowa w ust. 1, otrzymuje urlop bezpłatny na okres sprawowania mandatu oraz 3 miesiące po jego wygaśnięciu.
3. Radny otrzymuje urlop bezpłatny bez względu na rodzaj i okres trwania stosunku pracy. Stosunek pracy zawarty na czas określony, który ustałby przed terminem zakończenia urlopu bezpłatnego, przedłuża się do 3 miesięcy po zakończeniu tego urlopu.
- 4.⁷⁷⁾ W przypadku radnego wykonującego funkcję kierownika lub jego zastępcy w jednostce organizacyjnej, przejętej lub utworzonej przez gminę w czasie kadencji, termin, o którym mowa w ust. 1, wynosi 6 miesięcy od dnia przejęcia lub utworzenia tej jednostki.
5. Niezłożenie przez radnego wniosku, o którym mowa w ust. 1, jest równoznaczne ze zrzeczeniem się mandatu.
- 6.⁷⁸⁾ Przepisy ust. 1-5 stosuje się odpowiednio w przypadku obsadzenia mandatu rady w drodze uchwały rady gminy podjętej na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. – Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz.U. Nr 95, poz. 602 i Nr 160, poz. 1060 oraz z 2001 r. Nr 45, poz. 497 i Nr 89, poz. 971).

Art. 24c.⁷⁹⁾

Po wygaśnięciu mandatu pracodawca przywraca radnego do pracy na tym samym lub równorzędnym stanowisku pracy z wynagrodzeniem odpowiadającym wynagrodzeniu, jakie radny otrzymywałby, gdyby nie przysługujący urlop bezpłatny. Radny zgłasza gotowość przystąpienia do pracy w terminie 7 dni od dnia wygaśnięcia mandatu.

Art. 24d.⁸⁰⁾

Zarząd gminy lub wójt, burmistrz (prezydent miasta) nie może powierzyć radnemu gminy, w której radny uzyskał mandat, wykonywania pracy na podstawie umowy cywilnoprawnej.

„1. Osoba wybrana na radnego nie może wykonywać pracy w ramach stosunku pracy w urzędzie gminy, w której uzyskała mandat, oraz wykonywać funkcji kierownika w jednostce organizacyjnej tej gminy. Przed przystąpieniem do wykonywania mandatu osoba ta obowiązana jest złożyć wniosek o urlop bezpłatny w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia wyników wyborów przez właściwy organ wyborczy.”

⁷⁷⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 24 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2. Do końca kadencji organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego, w czasie której weszła w życie ustawa, o której mowa w przypisie 2, ust. 4 ma zastosowanie w brzmieniu:

„4. W przypadku radnego wykonującego funkcję kierownika w jednostce organizacyjnej, przejętej lub utworzonej przez gminę w czasie kadencji, termin, o którym mowa w ust. 1, wynosi 6 miesięcy od dnia przejęcia lub utworzenia tej jednostki.”

⁷⁸⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 24 lit. c) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁷⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 13 ustawy, o której mowa w przypisie 8, i ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 25 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁸⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 13 ustawy, o której mowa w przypisie 8, i w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 26 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

Art. 24e.⁸¹⁾

1. Radni nie mogą podejmować dodatkowych zajęć ani otrzymywać darowizn mogących podważyć zaufanie wyborców do wykonywania mandatu zgodnie z art. 23a ust. 1.
2. Radni nie mogą powoływać się na swój mandat w związku z podjętymi dodatkowymi zajęciami bądź działalnością gospodarczą prowadzoną na własny rachunek lub wspólnie z innymi osobami.

Art. 24f.⁸²⁾

- 1.⁸³⁾ Radni nie mogą prowadzić działalności gospodarczej na własny rachunek lub wspólnie z innymi osobami z wykorzystaniem mienia komunalnego gminy, w której radny uzyskał mandat, a także zarządzać taką działalnością lub być przedstawicielem czy pełnomocnikiem w prowadzeniu takiej działalności.
2. Radni nie mogą być członkami władz zarządzających lub kontrolnych i rewizyjnych ani pełnomocnikami handlowymi spółek prawa handlowego z udziałem gminnych¹⁵⁾ osób prawnych lub podmiotów gospodarczych, w których uczestniczą takie osoby. Wybór lub powołanie radnego do tych władz są z mocy prawa nieważne.
3. (skreślony).⁸⁴⁾
4. Jeżeli wybór lub powołanie, o którym mowa w ust. 2, miało miejsce przed rozpoczęciem wykonywania mandatu, radny jest obowiązany zrzec się stanowiska lub funkcji w terminie do 3 miesięcy od dnia złożenia ślubowania, o którym mowa w art. 23a ust. 1. W razie niezrzeczenia się stanowiska lub funkcji, radny traci je z mocy prawa po upływie trzech miesięcy od dnia złożenia ślubowania.
5. Radni nie mogą posiadać pakietu większego niż 10% udziałów lub akcji w spółkach prawa handlowego z udziałem gminnych¹⁴⁾ osób prawnych lub podmiotów gospodarczych, w których uczestniczą takie osoby. Udziały lub akcje przekraczające ten pakiet powinny być zbyte przez radnego przed pierwszą sesją rady gminy, a w razie niezbycia ich nie uczestniczą one przez okres sprawowania mandatu i dwóch lat po jego wygaśnięciu w wykonywaniu przysługujących im uprawnień (prawa głosu, prawa do dywidendy, prawa do podziału majątku, prawa poboru).

Art. 24g. (skreślony).⁸⁵⁾**Art. 24h.**⁸²⁾

1. Radni są obowiązani złożyć oświadczenie o swoim stanie majątkowym, zawierające w szczególności informacje o zasobach pieniężnych, nieruchomościach, udziałach i ak-

⁸¹⁾ Dodany przez art. 19 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz.U. Nr 106, poz. 679), który wszedł w życie z dniem 12 października 1997 r.

⁸²⁾ Dodany przez art. 19 ustawy, o której mowa w przypisie 81, która w tej części weszła w życie z dniem 1 stycznia 1998 r.; zgodnie z art. 30 pkt 2 tej ustawy ma zastosowanie do radnych rad gmin kadencji następujących po kadencji, w czasie której ustawa weszła w życie.

⁸³⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 27 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁸⁴⁾ Przez art. 18 pkt 1 ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (Dz.U. Nr 26, poz. 306), która weszła w życie z dniem 1 czerwca 2000 r.

⁸⁵⁾ Dodany przez art. 19 ustawy, o której mowa w przypisie 81, która w tej części weszła w życie z dniem 1 stycznia 1998 r.; skreślony przez art. 18 pkt 2 ustawy o której mowa w przypisie 84.

cjach w spółkach prawa handlowego oraz o nabyciu od Skarbu Państwa, innej państwowej osoby prawnej, gminy lub związku międzygminnego mienia, które podlegało zbyciu w drodze przetargu, a także dane o prowadzeniu działalności gospodarczej oraz dotyczące zajmowania stanowisk w spółkach prawa handlowego. Oświadczenie powinno zawierać informacje dotyczące majątku objętego wspólnością majątkową małżeńską.

2. Wiadomości zawarte w oświadczeniu o stanie majątkowym stanowią tajemnicę służbową, chyba że osoba, która je złożyła, wyraziła pisemną zgodę na ich ujawnienie. W szczególnie uzasadnionych przypadkach przewodniczący rady gminy może podjąć decyzję o ujawnieniu oświadczenia, pomimo braku zgody składającego oświadczenie, po zasięgnięciu opinii komisji rewizyjnej.
3. Prezes Rady Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, wzór formularza oświadczenia, o którym mowa w ust. 1.
4. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 1, składa się przewodniczącemu rady gminy w terminie trzydziestu dni od dnia objęcia mandatu. Kolejne oświadczenia radni składają co roku, do dnia 31 marca, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego, oraz na dwa miesiące przed datą wyborów do rad gmin. Analizy zawartych w oświadczeniu danych dokonuje przewodniczący rady gminy. Oświadczenie przechowuje się przez 6 lat.
- 5.⁸⁶⁾ Przewodniczący rady gminy składa oświadczenie, o którym mowa w ust. 1, przewodniczącemu zarządu gminy. Przepisy ust. 2 zdanie drugie i ust. 4 stosuje się odpowiednio.
6. W przypadku naruszenia terminów określonych w ust. 4, radnemu nie przysługuje dieta do czasu złożenia oświadczenia.
7. Podanie nieprawdy w oświadczeniu o stanie majątkowym powoduje odpowiedzialność na podstawie *art. 247 § 1*⁸⁷⁾ Kodeksu karnego.

Art. 25.

- 1.⁸⁸⁾ W związku z wykonywaniem mandatu radny korzysta z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych. Przepis ten stosuje się również do osób wchodzących w skład zarządu niebędących radnymi.
2. Rozwiązanie z radnym stosunku pracy wymaga uprzedniej zgody rady gminy, której jest członkiem. Rada gminy odmówi zgody na rozwiązanie stosunku pracy z radnym, jeżeli podstawą rozwiązania tego stosunku są zdarzenia związane z wykonywaniem przez radnego mandatu.
3. Pracodawca obowiązany jest zwolnić radnego od pracy zawodowej w celu umożliwienia mu brania udziału w pracach organów gminy.
4. Na zasadach ustalonych przez radę gminy radnemu przysługują diety oraz zwrot kosztów podróży służbowych.
5. (skreślony).⁸⁹⁾

⁸⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 10 pkt 7 ustawy, o której mowa w przypisie 1.

⁸⁷⁾ Obecnie: odpowiedni przepis ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553), która weszła w życie z dniem 1 września 1998 r., zgodnie z art. 12 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 554 i Nr 160, poz. 1083), która weszła w życie z dniem 1 września 1998 r.

⁸⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 28 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

- 6.⁹⁰⁾ Wysokość diet przysługujących radnemu nie może przekroczyć w ciągu miesiąca łącznie półtorakrotności kwoty bazowej określonej w ustawie budżetowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 110, poz. 1255, z 2000 r. Nr 19, poz. 239 i z 2001 r. Nr 85, poz. 924 i Nr 100, poz. 1080).
- 7.⁹⁰⁾ Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, maksymalną wysokość diet przysługujących radnemu w ciągu miesiąca, uwzględniając liczbę mieszkańców gminy, przy czym kwota wymieniona w ust. 6 oznacza maksymalną wysokość diet w gminach o największej liczbie mieszkańców.
- 8.⁹⁰⁾ Rada gminy przy ustalaniu wysokości diet radnych bierze pod uwagę funkcje pełnione przez radnego.
- 9.⁹⁰⁾ Dieta nie przysługuje radnemu pełniącemu odpłatnie funkcję członka zarządu w gminie, w której uzyskał mandat.
- 10.⁹⁰⁾ Minister właściwy do spraw administracji publicznej określi, w drodze rozporządzenia, sposób ustalania należności z tytułu zwrotu kosztów podróży służbowych radnych, uwzględniając celowość zwrotu rzeczywiście poniesionych wydatków związanych z wykonywaniem mandatu oraz ułatwienie dokonywania rozliczeń.

Art. 25a.⁹¹⁾

Radny lub członek zarządu nie może brać udziału w głosowaniu w radzie, w zarządzie ani w komisji, jeżeli dotyczy ono jego interesu prawnego.

Art. 25b.⁹²⁾

Mandatu radnego gminy nie można łączyć z:

- 1) mandatem posła lub senatora,
- 2) wykonywaniem funkcji wojewody lub wicewojewody,
- 3) członkostwem w organie innej jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 26.

1. Organem wykonawczym gminy jest zarząd.
2. W skład zarządu wchodzi: wójt albo burmistrz (prezydent miasta) jako przewodniczący zarządu, ich zastępcy oraz pozostali członkowie.
- 3.⁹³⁾ Burmistrz jest przewodniczącym zarządu w gminie, w której siedziba władz znajduje się w mieście położonym na terytorium tej gminy
4. W miastach powyżej 100.000 mieszkańców przewodniczącym zarządu jest prezydent miasta. Dotyczy to również miast, w których do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy prezydent miasta był organem wykonawczo-zarządzającym.

⁸⁹⁾ Przez art. 1 pkt 28 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2. Do końca kadencji organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego, w czasie której weszła w życie ustawa, o której mowa w przypisie 2, ust. 5 ma zastosowanie w brzmieniu:

„5. Przepis ust. 4 stosuje się odpowiednio do członków komisji spoza rady gminy.”

⁹⁰⁾ Dodany przez art. 18 pkt 3 ustawy, o której mowa w przypisie 84, która w tej części weszła w życie z dniem 1 sierpnia 2000 r.

⁹¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 29 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁹²⁾ Dodany przez art. 1 pkt 29 ustawy, o której mowa w przypisie 2; zgodnie z art. 16 pkt 2 tej ustawy ma zastosowanie do kadencji następujących po kadencji, w czasie której ustawa weszła w życie.

⁹³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 2 ustawy, o której mowa w przypisie 35.

5. Ilekroć w ustawie jest mowa o burmistrzu, należy przez to rozumieć także prezydenta miasta.

Art. 27.⁹⁴⁾

Członkostwa w zarządzie gminy nie można łączyć z członkostwem w organie innej jednostki samorządu terytorialnego oraz z zatrudnieniem w administracji rządowej, a także z mandatem posła i senatora.

Art. 28.⁹⁵⁾

- 1.⁹⁶⁾ Rada gminy wybiera zarząd w liczbie od 3 do 5 osób w ciągu 3 miesięcy od dnia ogłoszenia wyników wyborów przez właściwy organ wyborczy, z uwzględnieniem ust. 2 i 3. Liczbę członków zarządu określa w statucie rada gminy.
- 1a.⁹⁷⁾ W gminach do 20 000 mieszkańców zarząd gminy liczy 3 osoby.
2. Rada gminy wybiera wójta lub burmistrza bezwzględną większością głosów ustawowego składu rady, w głosowaniu tajnym.
3. Rada gminy wybiera zastępcę albo zastępców wójta lub burmistrza oraz pozostałych członków zarządu na wniosek wójta lub burmistrza zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowego składu rady, w głosowaniu tajnym.

Art. 28a.⁹⁸⁾

1. Jeżeli rada gminy nie dokona wyboru zarządu w terminie określonym w art. 28 ust. 1, ulega rozwiązaniu z mocy prawa.
2. Informację o rozwiązaniu rady gminy z mocy prawa z przyczyny określonej w ust. 1 wojewoda podaje do wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty na obszarze gminy oraz ogłasza, w formie obwieszczenia, w wojewódzkim dzienniku urzędowym.
- 3.⁹⁹⁾ Po rozwiązaniu rady gminy z przyczyny określonej w ust. 1 przeprowadza się wybory przedterminowe.
- 4.¹⁰⁰⁾ Do czasu wyboru zarządu przez nową radę Prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw administracji publicznej, wyznacza osobę, która w tym okresie pełni funkcję organów gminy.
- 5.¹⁰¹⁾ Jeżeli rada gminy wybrana w wyniku wyborów przedterminowych, o których mowa w ust. 3, nie dokona wyboru zarządu w terminie określonym w art. 28 ust. 1, ulega

⁹⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 30 ustawy, o której mowa w przypisie 2. Do końca kadencji organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego, w czasie której weszła w życie ustawa, o której mowa w przypisie 2, art. 27 ma zastosowanie w brzmieniu:

„Art. 27. Członkostwa zarządu nie można łączyć z zatrudnieniem w administracji rządowej.”

⁹⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 14 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

⁹⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 31 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2. Do końca kadencji organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego, w czasie której weszła w życie ustawa, o której mowa w przypisie 2, ust. 1 ma zastosowanie w brzmieniu:

„1. Rada gminy wybiera zarząd w liczbie od 3 do 7 osób spośród radnych lub spoza składu rady w ciągu 6 miesięcy od daty ogłoszenia wyników wyborów przez właściwy organ wyborczy, z uwzględnieniem ust. 2 i 3.”

⁹⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 31 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

⁹⁸⁾ Dodany przez art. 1 pkt 15 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

⁹⁹⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 33 pkt 3 lit. a) ustawy wymienionej jako pierwsza w przypisie 3 i art. 1 pkt 32 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁰⁰⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 33 pkt 3 lit. a) ustawy wymienionej jako pierwsza w przypisie 3 i art. 1 pkt 32 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁰¹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 32 lit. c) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

rozwiązaniu z mocy prawa. Informację o rozwiązaniu rady podaje się do wiadomości w trybie określonym w ust. 2.

- 6.¹⁰²⁾ W przypadku określonym w ust. 5 nie przeprowadza się wyborów przedterminowych. Do dnia wyborów rady gminy na kolejną kadencję oraz wyboru zarządu gminy zadania i kompetencje organów gminy przejmuje komisarz rządowy ustanowiony przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw administracji publicznej.
- 7.¹⁰³⁾ Organy gminy ulegają rozwiązaniu z mocy prawa również w przypadkach określonych w art. 197 ust. 1 pkt 4 oraz ust. 5 ustawy, o której mowa w art. 24b ust. 6.
- 8.¹⁰⁴⁾ W przypadku zmian w podziale terytorialnym państwa, których skutki określa art. 197 ust. 3 i 5 ustawy, o której mowa w art. 24b ust. 6, stosuje się odpowiednio przepisy ust. 2-6, z uwzględnieniem zasady, że osobę, która w tym okresie pełni funkcję organów gminy wyznacza się dla każdej z gmin powstałych w wyniku zmian w podziale terytorialnym państwa.

Art. 28b.⁹⁸⁾

1. Uchwała rady gminy w sprawie nieudzielenia zarządowi absolutorium jest równoznaczna ze złożeniem wniosku o odwołanie zarządu, chyba że po zakończeniu roku budżetowego zarząd gminy został odwołany z innej przyczyny. Odrzucenie w głosowaniu uchwały o udzieleniu absolutorium jest jednoznaczne z przyjęciem uchwały o nieudzieleniu absolutorium¹⁰⁵⁾.
- 1a.¹⁰⁶⁾ Uchwałę w sprawie absolutorium rada gminy podejmuje bezwzględną większością głosów ustawowego składu rady gminy.
- 2.¹⁰⁷⁾ Rada gminy rozpoznaje sprawę odwołania zarządu z przyczyny określonej w ust. 1 na sesji zwołanej nie wcześniej niż po upływie 14 dni od podjęcia uchwały w sprawie nieudzielenia zarządowi absolutorium. Po zapoznaniu się z opiniami, o których mowa w art. 18a ust. 3, oraz z uchwałą regionalnej izby obrachunkowej w sprawie uchwały rady gminy o nieudzieleniu absolutorium i po wysłuchaniu wyjaśnień zarządu rada gminy może odwołać zarząd większością co najmniej 3/5 głosów ustawowego składu rady, w głosowaniu tajnym.

Art. 28c.¹⁰⁸⁾

1. Rada gminy może odwołać wójta lub burmistrza z innej przyczyny niż nieudzielenie absolutorium jedynie na wniosek co najmniej 1/4 ustawowego składu rady.
2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, wymaga formy pisemnej i uzasadnienia przyczyny odwołania oraz podlega zaopiniowaniu przez komisję rewizyjną.

¹⁰²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 32 lit. d) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁰³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 31 lipca 1997 r. o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym (Dz.U. Nr 107, poz. 686), która weszła w życie z dniem 30 września 1997 r., i w brzmieniu ustalonym przez art. 10 pkt 8 ustawy, o której mowa w przypisie 1, ze zmianami wprowadzonymi przez art. 1 pkt 32 lit. e) ustawy, o której mowa w przypisie 2, i art. 2 lit. a) ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o zmianie ustawy o pracownikach samorządowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 89, poz. 971), która weszła w życie z dniem 12 września 2001 r.

¹⁰⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 1 ustawy wymienionej jako pierwsza w przypisie 103, ze zmianą wprowadzoną przez art. 2 lit. b) ustawy wymienionej jako czwarta w przypisie 103.

¹⁰⁵⁾ Zdanie drugie dodane przez art. 1 pkt 33 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁰⁶⁾ Dodany przez art. 1 pkt 33 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁰⁷⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 33 lit. c) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁰⁸⁾ Dodany przez art. 1 pkt 15 ustawy, o której mowa w przypisie 8, i w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 34 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

3. Odwołanie wójta lub burmistrza następuje większością co najmniej 3/5 głosów ustawowego składu rady, w głosowaniu tajnym. Głosowanie w sprawie odwołania rada gminy przeprowadza po zapoznaniu się z opinią komisji rewizyjnej na następnej sesji po tej, na której zgłoszono wniosek o odwołanie, nie wcześniej jednak niż po upływie 1 miesiąca od dnia zgłoszenia wniosku. Jeżeli wniosek o odwołanie wójta lub burmistrza nie uzyskał wymaganej większości głosów, kolejny wniosek o odwołanie może być zgłoszony nie wcześniej niż po upływie 6 miesięcy od poprzedniego głosowania.
4. Odwołanie wójta lub burmistrza albo złożenie przez niego rezygnacji jest, odpowiednio, równoznaczne z odwołaniem całego zarządu gminy albo złożeniem rezygnacji przez cały zarząd gminy.
5. Rada gminy może na uzasadniony wniosek wójta lub burmistrza odwołać poszczególnych członków zarządu zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowego składu rady, w głosowaniu tajnym.

Art. 28d.¹⁰⁸⁾

1. W przypadku złożenia rezygnacji przez wójta lub burmistrza jej przyjęcie następuje zwykłą większością głosów.
2. W przypadku rezygnacji wójta lub burmistrza rada gminy na najbliższej sesji podejmuje uchwałę o przyjęciu rezygnacji całego zarządu.
3. Niepodjęcie uchwały, o której mowa w ust. 2, jest równoznaczne z przyjęciem rezygnacji z upływem ostatniego dnia miesiąca, w którym odbyła się sesja rady gminy, o której mowa w ust. 2.

Art. 28e.¹⁰⁸⁾

1. W przypadku odwołania albo rezygnacji całego zarządu rada gminy dokonuje wyboru nowego zarządu w trybie, o którym mowa w art. 28, odpowiednio, w ciągu 3 miesięcy od dnia odwołania albo od dnia przyjęcia rezygnacji. W przypadku niedokonania wyboru nowego zarządu w terminie 3 miesięcy od dnia odwołania albo od dnia przyjęcia rezygnacji, przepisy art. 28a stosuje się odpowiednio.
2. W przypadku odwołania członka zarządu niebędącego jego przewodniczącym rada gminy dokonuje wyboru nowego członka zarządu w terminie 1 miesiąca od dnia odwołania.
3. Odwołany zarząd gminy lub jego poszczególni członkowie pełnią dotychczasowe obowiązki do czasu wyboru nowego zarządu lub poszczególnych jego członków. Rada gminy może zwolnić członka zarządu z tego obowiązku.
4. Przepis ust. 3 zdanie pierwsze stosuje się odpowiednio w przypadku złożenia rezygnacji przez cały zarząd.

Art. 28f.⁹⁸⁾

- 1.¹⁰⁹⁾ W przypadku złożenia rezygnacji z członkostwa w zarządzie przez członka niebędącego jego przewodniczącym, rada gminy podejmuje uchwałę o przyjęciu rezygnacji i zwolnieniu z pełnienia obowiązków członka zarządu zwykłą większością głosów, nie później niż w ciągu 1 miesiąca od dnia złożenia rezygnacji.

¹⁰⁹⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 1 pkt 35 lit. a) i b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

2. Niepodjęcie przez radę gminy uchwały w terminie, o którym mowa w ust. 1, jest równoznaczne z przyjęciem rezygnacji z upływem ostatniego dnia miesiąca, w którym powinna być podjęta uchwała.
3. W przypadku złożenia rezygnacji przez członka zarządu nie będącego jego przewodniczącym, wójt lub burmistrz obowiązany jest, najpóźniej w ciągu 1 miesiąca od dnia przyjęcia rezygnacji lub upływu okresu, o którym mowa w ust. 2, przedstawić radzie gminy nową kandydaturę na członka zarządu.

Art. 29.

Po upływie kadencji rady gminy zarząd działa do dnia wyboru nowego zarządu.

Art. 30.

1. Zarząd wykonuje uchwały rady gminy i zadania gminy określone przepisami prawa.
2. Do zadań zarządu należy w szczególności:
 - 1) przygotowywanie projektów uchwał rady gminy,
 - 2) określanie sposobu wykonywania uchwał,
 - 3) gospodarowanie mieniem komunalnym,
 - 4) wykonywanie budżetu,
 - 5) zatrudnianie i zwalnianie kierowników gminnych jednostek organizacyjnych.
 - 6) (skreślony).¹¹⁰⁾
3. W realizacji zadań własnych gminy zarząd podlega wyłącznie radzie gminy.

Art. 31.

Wójt lub burmistrz organizują pracę zarządu, kierują bieżącymi sprawami gminy oraz reprezentują ją na zewnątrz.

Art. 32.

1. W sprawach niecierpiących zwłoki, związanych z bezpośrednim zagrożeniem interesu publicznego, wójt lub burmistrz podejmują czynności należące do kompetencji zarządu. Nie dotyczy to wydawania zarządzeń porządkowych, o których mowa w art. 41 ust. 2.
2. Czynności podjęte w trybie, o którym mowa w ust. 1, wymagają zatwierdzenia na najbliższym posiedzeniu zarządu.

Art. 33.

1. Zarząd wykonuje zadania przy pomocy urzędu gminy.
2. Organizację i zasady funkcjonowania urzędu określa regulamin organizacyjny, uchwalony na wniosek zarządu przez radę gminy.
3. Kierownikiem urzędu jest wójt lub burmistrz.
4. W zakresie ustalonym przez zarząd wójt lub burmistrz może powierzyć prowadzenie spraw gminy w swoim imieniu sekretarzowi gminy.

¹¹⁰⁾ Przez art. 1 pkt 36 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

5. Kierownik urzędu wykonuje uprawnienia zwierzchnika służbowego w stosunku do pracowników urzędu oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych, z zastrzeżeniem art. 30 ust. 2 pkt 5.
6. Status prawny pracowników samorządowych określa odrębna ustawa.

Art. 34.

Sekretarz i skarbnik gminy (główny księgowy budżetu) uczestniczą w pracach zarządu bez prawa głosowania.

Art. 35.¹¹¹⁾

- 1.¹¹²⁾ Organizację i zakres działania jednostki pomocniczej określa rada gminy odrębnym statutem, po przeprowadzeniu konsultacji z mieszkańcami.
2. Statut może przewidywać powołanie jednostki niższego rzędu w ramach jednostki pomocniczej.
- 3.¹¹³⁾ Statut jednostki pomocniczej określa w szczególności:
 - 1) nazwę i obszar jednostki pomocniczej,
 - 2) zasady i tryb wyborów organów jednostki pomocniczej,
 - 3) organizację i zadania organów jednostki pomocniczej,
 - 4) zakres zadań przekazywanych jednostce przez gminę oraz sposób ich realizacji,
 - 5) zakres i formy kontroli oraz nadzoru rady gminy nad działalnością organów jednostki pomocniczej.

Art. 36.

1. Organem uchwałodawczym w sołectwie jest zebranie wiejskie, a wykonawczym – sołtys. Działalność sołtysa wspomaga rada sołecka.
- 2.¹¹⁴⁾ Sołtys oraz członkowie rady sołeckiej wybierani są w głosowaniu tajnym, bezpośrednim, spośród nieograniczonej liczby kandydatów, przez stałych mieszkańców sołectwa uprawnionych do głosowania.
- 3.¹¹⁵⁾ Sołtys korzysta z ochrony prawnej przysługującej funkcjonariuszom publicznym.

Art. 37.

- 1.¹¹⁶⁾ Organem uchwałodawczym w dzielnicy (osiedlu) jest rada o liczbie członków ustalonej według art. 17, nie więcej jednak niż 21.

¹¹¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 16 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

¹¹²⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 37 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹¹³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 37 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹¹⁴⁾ Zdanie drugie dodane przez art. 1 pkt 17 ustawy, o której mowa w przypisie 8, a następnie skreślone przez art. 1 pkt 38 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹¹⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 6 ustawy, o której mowa w przypisie 38.

¹¹⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 39 ustawy, o której mowa w przypisie 2. Do końca kadencji organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego, w czasie której weszła w życie ustawa, o której mowa w przypisie 2, ust. 1 ma zastosowanie w brzmieniu:

„1. Organem uchwałodawczym w dzielnicy (osiedlu) jest rada o liczbie członków ustalonej według art. 17. Zasady i tryb przeprowadzania wyborów określa rada gminy.”

2. Organem wykonawczym w dzielnicy (osiedlu) jest zarząd wybierany według art. 28. Na czele zarządu stoi przewodniczący.
- 3.¹¹⁷⁾ Przewodniczący zarządu korzysta z ochrony prawnej przysługującej funkcjonariuszom publicznym.
- 4.¹¹⁸⁾ Statut osiedla może ustalić, że w osiedlu organem uchwałodawczym jest ogólne zebranie mieszkańców. Ogólne zebranie wybiera zarząd osiedla; art. 36 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 37a.¹¹⁹⁾

Przewodniczący organu wykonawczego jednostki pomocniczej może uczestniczyć w pracach rady gminy na zasadach określonych w statucie gminy, bez prawa udziału w głosowaniu. Przewodniczący rady gminy jest każdorazowo zobowiązany do zawiadamiania, na takich samych zasadach jak radnych, przewodniczącego organu wykonawczego jednostki pomocniczej o sesji rady gminy¹²⁰⁾.

Art. 37b.¹²¹⁾

1. Rada gminy może ustanowić zasady, na jakich przewodniczącemu organu wykonawczego jednostki pomocniczej będzie przysługiwała dieta oraz zwrot kosztów podróży służbowej.
2. Rada gminy może ustanowić zasady, na jakich członkom organu wykonawczego jednostki pomocniczej oraz członkom rady dzielnicy (osiedla), rady sołectkiej, będzie przysługiwała dieta lub zwrot kosztów podróży służbowej.

Art. 38.

Odrębności ustroju gmin, które wykonują zadania o szczególnym charakterze, określają właściwe ustawy. Dotyczy to w szczególności gmin uzdrowiskowych.

Art. 39.¹²²⁾

- 1.¹²³⁾ Decyzje w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej wydaje wójt lub burmistrz, o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej.
2. Wójt lub burmistrz może upoważnić swoich zastępców lub innych pracowników urzędu gminy do wydawania decyzji administracyjnych, o których mowa w ust. 1, w imieniu wójta lub burmistrza.
3. Decyzje wydawane przez zarząd gminy w sprawach z zakresu administracji publicznej podpisuje wójt lub burmistrz. W decyzji wymienia się imię i nazwisko członków zarządu, którzy brali udział w wydaniu decyzji.

¹¹⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 7 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 38.

¹¹⁸⁾ Oznaczenie zmienione zgodnie z art. 1 pkt 7 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 38.

¹¹⁹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 18 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

¹²⁰⁾ Zdanie drugie dodane przez art. 1 pkt 40 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹²¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 18 ustawy, o której mowa w przypisie 8; wszedł w życie z dniem 1 stycznia 1996 r., ust. 2 i oznaczenie ust. 1 dodane przez art. 1 pkt 2 ustawy wymienionej jako pierwsza w przypisie 103.

¹²²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 19 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

¹²³⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 41 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

4. Do załatwiania indywidualnych spraw z zakresu administracji publicznej rada gminy może upoważnić również organ wykonawczy jednostki pomocniczej oraz organy jednostek i podmiotów, o których mowa w art. 9 ust. 1.
- 5.¹²⁴⁾ Od decyzji wydanej przez wójta, burmistrza (prezydenta miasta), zarząd gminy lub organ, o którym mowa w ust. 4, służy odwołanie do samorządowego kolegium odwoławczego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Art. 39a.¹²⁵⁾

Prezes Rady Ministrów, w drodze rozporządzenia, ustala instrukcję kancelaryjną dla organów gmin i związków międzygminnych.

Rozdział 4

Akty prawa miejscowego stanowione przez gminę¹²⁶⁾

Art. 40.

- 1.¹²⁷⁾ Na podstawie upoważnień ustawowych gminie przysługuje prawo stanowienia aktów prawa miejscowego obowiązujących na obszarze gminy.
- 2.¹²⁸⁾ Na podstawie niniejszej ustawy organy gminy mogą wydawać akty prawa miejscowego w zakresie:
 - 1)¹²⁹⁾ wewnętrznego ustroju gminy oraz jednostek pomocniczych,
 - 2) organizacji urzędów i instytucji gminnych,
 - 3) zasad zarządu mieniem gminy,
 - 4) zasad i trybu korzystania z gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej.
3. W zakresie nie uregulowanym w odrębnych ustawach lub innych przepisach powszechnie obowiązujących rada gminy może wydawać przepisy porządkowe, jeżeli jest to niezbędne dla ochrony życia lub zdrowia obywateli oraz dla zapewnienia porządku, spokoju i bezpieczeństwa publicznego.
4. Przepisy porządkowe, o których mowa w ust. 3, mogą przewidywać za ich naruszenie karę grzywny wymierzaną w trybie i na zasadach określonych w prawie o wykroczeniach.

Art. 41.

- 1.¹³⁰⁾ Akty prawa miejscowego ustanawia rada gminy w formie uchwały.
- 2.¹³¹⁾ W przypadku nie cierpiącym zwłoki przepisy porządkowe może wydać zarząd w formie uchwały.

¹²⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 10 pkt 9 ustawy, o której mowa w przypisie 1.

¹²⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 3 ustawy, o której mowa w przypisie 69, i w brzmieniu ustalonym przez art. 10 pkt 10 ustawy, o której mowa w przypisie 1.

¹²⁶⁾ Tytuł rozdziału w brzmieniu ustalonym przez art. 32 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz.U. Nr 62, poz. 718), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.

¹²⁷⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 32 pkt 2 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 126.

¹²⁸⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 32 pkt 2 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 126.

¹²⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 20 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

¹³⁰⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 32 pkt 3 ustawy, o której mowa w przypisie 126.

- 3.¹³²⁾ Uchwała, o której mowa w ust. 2, podlega zatwierdzeniu na najbliższej sesji rady gminy. Traci ona moc w razie odmowy zatwierdzenia bądź nieprzedstawienia do zatwierdzenia na najbliższej sesji rady.
- 4.¹³³⁾ W razie nieprzedstawienia do zatwierdzenia lub odmowy zatwierdzenia uchwały, rada gminy określa termin utraty jej mocy obowiązującej.
- 5.¹³⁴⁾ Wójt lub burmistrz przesyła przepisy porządkowe do wiadomości wójtom sąsiednich gmin i staroście powiatu, w którym leży gmina, następnego dnia po ich ustanowieniu.

Art. 42.¹³⁵⁾

Zasady i tryb ogłaszania aktów prawa miejscowego określa ustawa z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz.U. Nr 62, poz. 718 i z 2001 r. Nr 46, poz. 499).

Rozdział 5 **Mienie komunalne**

Art. 43.¹³⁶⁾

Mieniem komunalnym jest własność i inne prawa majątkowe należące do poszczególnych gmin i ich związków oraz mienie innych gminnych osób prawnych, w tym przedsiębiorstw.

Art. 44.

Nabycie mienia komunalnego następuje:

- 1) na podstawie ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym,
- 2)¹³⁷⁾ przez przekazanie gminie mienia w związku z utworzeniem lub zmianą granic gminy w trybie, o którym mowa w art. 4; przekazanie mienia następuje w drodze porozumienia zainteresowanych gmin, a w razie braku porozumienia – decyzją Prezesa Rady Ministrów, podjętą na wniosek ministra właściwego do spraw administracji publicznej,
- 3) w wyniku przekazania przez administrację rządową na zasadach określonych przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia,
- 4) w wyniku własnej działalności gospodarczej,
- 5) przez inne czynności prawne,
- 6) w innych przypadkach określonych odrębnymi przepisami.

¹³¹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 42 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹³²⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 1 pkt 42 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹³³⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 1 pkt 42 lit. c) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹³⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 42 lit. d) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹³⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 32 pkt 4 ustawy, o której mowa w przypisie 126.

¹³⁶⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 10 pkt 11 ustawy, o której mowa w przypisie 1.

¹³⁷⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 33 pkt 4 ustawy wymienionej jako pierwsza w przypisie 3 i art. 1 pkt 43 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

Art. 45.

- 1.¹³⁸⁾ Podmioty mienia komunalnego samodzielnie decydują o przeznaczeniu i sposobie wykorzystania składników majątkowych, przy zachowaniu wymogów zawartych w odrębnych przepisach prawa.
2. (skreślony).¹³⁹⁾

Art. 46.

1. Oświadczenie woli w imieniu gminy w zakresie zarządu mieniem składają dwaj członkowie zarządu lub jeden członek zarządu i osoba upoważniona przez zarząd (pełnomocnik), o ile statut nie stanowi inaczej.
2. Zarząd może udzielić wójtowi lub burmistrzowi upoważnienia do składania jednoosobowo oświadczeń woli związanych z prowadzeniem bieżącej działalności gminy.
3. Jeżeli czynność prawna może spowodować powstanie zobowiązań pieniężnych, do jej skuteczności potrzebna jest kontrasygnata skarbnika gminy (głównego księgowego budżetu) lub osoby przez niego upoważnionej.
4. Skarbnik gminy (główny księgowy budżetu), który odmówił kontrasygnaty, dokona jej jednak na pisemne polecenie zwierzchnika, powiadamiając o tym radę gminy oraz regionalną izbę obrachunkową.

Art. 47.

1. Kierownicy jednostek organizacyjnych gminy nie posiadających osobowości prawnej działają jednoosobowo na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez zarząd gminy.
2. Do czynności przekraczających zakres pełnomocnictwa potrzebna jest zgoda zarządu.

Art. 48.

- 1.¹⁴⁰⁾ Jednostka pomocnicza zarządza i korzysta z mienia komunalnego oraz rozporządza dochodami z tego źródła w zakresie określonym w statucie. Statut ustala również zakres czynności dokonywanych samodzielnie przez jednostkę pomocniczą w zakresie przysługującego jej mienia.
- 1a.¹⁴¹⁾ Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do jednostki niższego rzędu, o której mowa w art. 35 ust. 2.
2. Rada gminy nie może uszczuplić dotychczasowych praw sołectw do korzystania z mienia bez zgody zebrania wiejskiego.
3. Wszystkie przysługujące dotychczas mieszkańcom wsi prawa własności, użytkowania lub inne prawa rzeczowe i majątkowe, zwane dalej mieniem gminnym, pozostają nie naruszone.
4. Do mienia gminnego mają zastosowanie, z zastrzeżeniem ust. 3, przepisy dotyczące mienia komunalnego.

¹³⁸⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 10 pkt 12 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 1.

¹³⁹⁾ Przez art. 10 pkt 12 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 1.

¹⁴⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 21 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 8.

¹⁴¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 21 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 8.

Art. 49.

1. Gmina nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania innych gminnych¹⁵⁾ osób prawnych, a te nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania gminy.
2. W przypadku zniesienia lub podziału gminy odpowiedzialność za jej zobowiązania ponoszą solidarnie gminy, które przejęły jej mienie.

Art. 50.

Obowiązkiem osób uczestniczących w zarządzaniu mieniem komunalnym jest zachowanie szczególnej staranności przy wykonywaniu zarządu zgodnie z przeznaczeniem tego mienia i jego ochrona.

Rozdział 6**Gminna gospodarka finansowa¹⁴²⁾****Art. 51.**

1. Gmina samodzielnie prowadzi gospodarkę finansową na podstawie budżetu gminy, zwanego dalej budżetem.
2. Budżet jest uchwalany na rok kalendarzowy.
- 3.¹⁴³⁾ Statut gminy określa uprawnienia jednostki pomocniczej do prowadzenia gospodarki finansowej w ramach budżetu gminy.

Art. 52.

- 1.¹⁴⁴⁾ Projekt budżetu przygotowuje zarząd.
- 1a.¹⁴⁵⁾ Bez zgody zarządu gminy rada gminy nie może wprowadzić w projekcie budżetu gminy zmian powodujących zwiększenie wydatków nieznajdujących pokrycia w planowanych dochodach lub zwiększenie planowanych dochodów bez jednoczesnego ustanowienia źródeł tych dochodów.
- 2.¹⁴⁶⁾ Projekt budżetu wraz z informacją o stanie mienia komunalnego i objaśnieniami zarząd przedkłada radzie gminy najpóźniej do 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy i przesyła projekt regionalnej izbie obrachunkowej, celem zaopiniowania.
3. Budżet jest uchwalany do końca roku poprzedzającego rok budżetowy.

Art. 53.

1. Procedurę uchwalania budżetu oraz rodzaje i szczegółowość materiałów informacyjnych towarzyszących projektowi określa rada gminy.
2. Do czasu uchwalenia budżetu przez radę gminy, jednak nie później niż do 31 marca roku budżetowego, podstawą gospodarki budżetowej jest projekt budżetu przedłożony radzie gminy.

¹⁴²⁾ Tytuł rozdziału w brzmieniu ustalonym przez art. 10 pkt 13 ustawy, o której mowa w przypisie 1.

¹⁴³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 22 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

¹⁴⁴⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 10 pkt 14 ustawy, o której mowa w przypisie 1.

¹⁴⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 44 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁴⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o zmianie ustaw o regionalnych izbach obrachunkowych, o samorządzie terytorialnym oraz o finansowaniu gmin (Dz.U. Nr 113, poz. 734), która weszła w życie z dniem 10 października 1997 r.

- 3.¹⁴⁷⁾ W przypadku nieuchwalenia budżetu w terminie, o którym mowa w ust. 2, regionalna izba obrachunkowa ustala budżet gminy w zakresie obowiązkowych zadań własnych oraz zadań zleconych w terminie do końca kwietnia roku budżetowego. Do dnia ustalenia budżetu przez regionalną izbę obrachunkową podstawą gospodarki budżetowej jest projekt budżetu, o którym mowa w ust. 2.

Art. 54.

1. Dochodami gminy są:
 - 1) podatki, opłaty i inne wpływy określone w odrębnych ustawach jako dochody gminy,
 - 2) dochody z majątku gminy,
 - 3)¹⁴⁸⁾ subwencja ogólna z budżetu państwa.
2. Dochodami gminy mogą być:
 - 1) (skreślony),¹⁴⁹⁾
 - 2)¹⁵⁰⁾ dotacje celowe na realizację zadań zleconych oraz na dofinansowanie zadań własnych,
 - 3) wpływy z samoopodatkowania mieszkańców,
 - 4) (skreślony),¹⁵¹⁾
 - 5) spadki, zapisy i darowizny,
 - 6) inne dochody.

Art. 55.

1. Subwencje ogólne są ustalane dla gmin według zobiektywizowanych kryteriów, które określa odrębna ustawa.
- 2.¹⁴⁸⁾ *Minister Finansów*¹⁵²⁾ ustala, zgodnie z ust. 1, wysokość i rozdziela subwencje ogólne na rzecz każdej gminy bezpośrednio z budżetu państwa.

¹⁴⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 2 ustawy, o której mowa w przypisie 146.

¹⁴⁸⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 25 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1990 r. o dochodach gmin i zasadach ich subwencjonowania w 1991 r. oraz o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym (Dz.U. Nr 89, poz. 518), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1991 r.

¹⁴⁹⁾ Przez art. 1 pkt 24 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 8.

¹⁵⁰⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 24 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 8.

¹⁵¹⁾ Przez art. 74 pkt 1 ustawy z dnia 5 stycznia 1991 r. – Prawo budżetowe (Dz.U. Nr 4, poz. 18), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1991 r.

¹⁵²⁾ Obecnie: minister właściwy do spraw finansów publicznych, stosownie do art. 4 ust. 1 i art. 5 pkt 3 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz.U. z 1999 r. Nr 82, poz. 928, z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 43, poz. 489, Nr 48, poz. 550, Nr 62, poz. 718, Nr 70, poz. 816, Nr 73, poz. 852, Nr 109, poz. 1158 i Nr 122, poz. 1314 i 1321 oraz z 2001 r. Nr 3, poz. 18, Nr 5, poz. 43 i 44, Nr 42, poz. 475, Nr 63, poz. 634, Nr 73, poz. 761, Nr 76, poz. 811, Nr 87, poz. 954, Nr 102, poz. 1116, Nr 113, poz. 1207, Nr 115, poz. 1229, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1371, Nr 126, poz. 1382, Nr 129, poz. 1441 i Nr 130, poz. 1450), która weszła w życie z dniem 1 kwietnia 1999 r.

Art. 56. (skreślony).¹⁵³⁾**Art. 57.**¹⁵⁴⁾

W uchwale budżetowej określa się źródła pokrycia niedoboru budżetu, jeżeli planowane wydatki budżetu przewyższają planowane dochody.

Art. 58.

1. Uchwały organów gminy dotyczące zobowiązań finansowych wskazują źródła dochodów, z których zobowiązania te zostaną pokryte.
2. Uchwały, o których mowa w ust. 1, zapadają bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy składu organu gminy.

Art. 59.¹⁵⁵⁾

Dyspozycja środkami pieniężnymi gminy jest oddzielona od kasowego jej wykonania.

2. (skreślony).¹⁵⁶⁾

Art. 60.

1. Za prawidłową gospodarkę finansową gminy odpowiada zarząd.
- 2.¹⁵⁷⁾ Zarządowi gminy przysługuje wyłączne prawo:
 - 1) zaciągania zobowiązań mających pokrycie w ustalonych w uchwale budżetowej kwotach wydatków, w ramach upoważnień udzielonych przez radę gminy,
 - 2) emitowania papierów wartościowych, w ramach upoważnień udzielonych przez radę gminy,
 - 3) dokonywania wydatków budżetowych,
 - 4) zgłaszania propozycji zmian w budżecie gminy,
 - 5) dysponowania rezerwami budżetu gminy,
 - 6) blokowania środków budżetowych, w przypadkach określonych ustawą.

Art. 61.

1. Gospodarka finansowa gminy jest jawna.
- 2.¹⁵⁸⁾ Wójt lub burmistrz niezwłocznie ogłasza uchwałę budżetową i sprawozdanie z jej wykonania w trybie przewidzianym dla aktów prawa miejscowego.
3. Zarząd informuje mieszkańców gminy o założeniach projektu budżetu, kierunkach polityki społecznej i gospodarczej oraz wykorzystywaniu środków budżetowych.

¹⁵³⁾ Przez art. 25 pkt 2 ustawy, o której mowa w przypisie 148.

¹⁵⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 25 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

¹⁵⁵⁾ Oznaczenie ust. 1 skreślone przez art. 1 pkt 26 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

¹⁵⁶⁾ Przez art. 1 pkt 26 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

¹⁵⁷⁾ Skreślony przez art. 188 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 155, poz. 1014), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 r., a następnie dodany przez art. 1 pkt 45 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁵⁸⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 32 pkt 5 ustawy, o której mowa w przypisie 126.

Art. 62.¹⁵⁹⁾

Kontrolę gospodarki finansowej gmin i związków sprawują regionalne izby obrachunkowe.

2. (skreślony).¹⁶⁰⁾

Art. 63.

Odrębne ustawy określają:

- 1) sposób powoływania, organizację i szczegółowe zasady działania regionalnych izb obrachunkowych,
- 2) podatki, opłaty i wpływy uznane za dochody gminy,
- 3)¹⁶¹⁾ ogólne zasady procedury budżetowej i gospodarki finansowej w gminach,
- 4) warunki zaciągania pożyczek przez gminy.

Rozdział 7**Związki i porozumienia międzygminne**¹⁶²⁾**Art. 64.**

- 1.¹⁶³⁾ W celu wspólnego wykonywania zadań publicznych gminy mogą tworzyć związki międzygminne.
2. Uchwały o utworzeniu związku podejmują rady zainteresowanych gmin.
3. Prawa i obowiązki gmin uczestniczących w związku międzygminnym¹⁶⁴⁾, związane z wykonywaniem zadań przekazanych związkowi, przechodzą na związek z dniem ogłoszenia statutu związku.
4. Obowiązek utworzenia związku może być nałożony tylko w drodze ustawy, która określa zadania związku i tryb zatwierdzenia jego statutu.
- 5.¹⁶⁵⁾ Do związków międzygminnych stosuje się odpowiednio art. 8 ust. 2-5 i art. 39 ust. 4.

Art. 65.

1. Związek wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność.
2. Związek posiada osobowość prawną.

Art. 66.¹⁶⁶⁾

Gmina informuje wojewodę o zamiarze przystąpienia do związku.

¹⁵⁹⁾ Oznaczenie ust. 1 skreślone przez art. 28 ustawy z dnia 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (Dz.U. Nr 85, poz. 428), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1993 r.

¹⁶⁰⁾ Przez art. 28 ustawy, o której mowa w przypisie 159.

¹⁶¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 74 pkt 3 ustawy, o której mowa w przypisie 151.

¹⁶²⁾ Tytuł rozdziału w brzmieniu ustalonym przez art. 10 pkt 15 ustawy, o której mowa w przypisie 1.

¹⁶³⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 10 pkt 5 ustawy, o której mowa w przypisie 1.

¹⁶⁴⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 10 pkt 16 ustawy, o której mowa w przypisie 1.

¹⁶⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 27 ustawy, o której mowa w przypisie 8, i przez art. 10 pkt 5 ustawy, o której mowa w przypisie 1.

¹⁶⁶⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 10 pkt 17 ustawy, o której mowa w przypisie 1.

Art. 67.

1. Utworzenie związku wymaga przyjęcia jego statutu przez rady zainteresowanych gmin bezwzględną większością głosów ustawowego składu rady gminy.
2. Statut związku powinien określać:
 - 1) nazwę i siedzibę związku,
 - 2) uczestników i czas trwania związku,
 - 3) zadania związku,
 - 4) organy związku, ich strukturę, zakres i tryb działania,
 - 5) zasady korzystania z obiektów i urządzeń związku,
 - 6) zasady udziału w kosztach wspólnej działalności, zyskach i pokrywania strat związku,
 - 7) zasady przystępowania i występowania członków oraz zasady rozliczeń majątkowych,
 - 8) zasady likwidacji związku,
 - 9) inne zasady określające współdziałanie.
3. Zmiana statutu następuje w trybie przewidzianym dla jego ustanowienia.

Art. 68.¹⁶⁷⁾

1. Rejestr związków prowadzi minister właściwy do spraw administracji publicznej.
2. Związek nabywa osobowość prawną po zarejestrowaniu, z dniem ogłoszenia statutu.
3. Minister właściwy do spraw administracji publicznej określi, w drodze rozporządzenia, sposób prowadzenia rejestru związków międzygminnych oraz ogłaszania statutów związków, uwzględniając dokumentację niezbędną do wpisania związku do rejestru, dane podlegające wpisaniu oraz sposób dokonywania zmian wpisów w rejestrze.

Art. 69.

1. Organem stanowiącym i kontrolnym związku jest zgromadzenie związku, zwane dalej zgromadzeniem.
2. W zakresie zadań zleconych związkowi zgromadzenie wykonuje kompetencje przysługujące radzie gminy.
- 3.¹⁶⁸⁾ Do zgromadzenia związku stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące rady gminy.

Art. 70.

1. W skład zgromadzenia wchodzi wójtowie i burmistrzowie gmin uczestniczących w związku.
2. Za zgodą rady gmina może być reprezentowana w związku przez innego członka organu gminy.
3. Statut może przyznawać określonym gminom więcej niż jeden głos w zgromadzeniu. Dodatkowych przedstawicieli wyznacza zainteresowana rada gminy.

¹⁶⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 46 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁶⁸⁾ Dodany przez art. 1 pkt 47 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

Art. 71.

Uchwały zgromadzenia są podejmowane bezwzględną większością głosów statutowej liczby członków zgromadzenia.

Art. 72.

- 1.¹⁶⁹⁾ Członek zgromadzenia może wnieść pisemny sprzeciw w stosunku do uchwały zgromadzenia w ciągu 7 dni od dnia jej podjęcia.
2. Wniesienie sprzeciwu wstrzymuje wykonanie uchwały i wymaga ponownego rozpatrzenia sprawy.
3. Sprzeciw nie może być zgłoszony do uchwały podjętej w wyniku ponownego rozpatrzenia sprawy.
- 4.¹⁷⁰⁾ Przepisów ust. 1-3 nie stosuje się do związków międzygminnych¹⁶⁵⁾ utworzonych na podstawie art. 64 ust. 4.

Art. 73.

1. Organem wykonawczym związku jest zarząd.
2. Zarząd związku jest powoływany i odwoływany przez zgromadzenie spośród jego członków.
3. O ile statut tak stanowi, dopuszczalny jest wybór członków zarządu spoza członków zgromadzenia w liczbie nie przekraczającej 1/3 składu zarządu związku.
4. Do przewodniczącego zarządu związku stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące wójta lub burmistrza.
- 5.¹⁷¹⁾ Do zarządu związku stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące zarządu gminy.

Art. 73a.¹⁷²⁾

- 1.¹⁶³⁾ Do gospodarki finansowej związku międzygminnego stosuje się odpowiednio przepisy o gospodarce finansowej gmin.
2. Plan finansowy związku uchwała zgromadzenie związku.

Art. 74.

1. Gminy mogą zawierać porozumienia międzygminne¹⁶⁴⁾ w sprawie powierzenia jednej z nich określonych przez nie zadań publicznych.
2. Gmina wykonująca zadania publiczne objęte porozumieniem przejmuje prawa i obowiązki pozostałych gmin, związane z powierzonymi jej zadaniami, a gminy te mają obowiązek udziału w kosztach realizacji powierzonego zadania.

¹⁶⁹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 48 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁷⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 28 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

¹⁷¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 49 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁷²⁾ Dodany przez art. 1 pkt 29 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

Art. 75. (skreślony).¹⁷³⁾

Rozdział 8 (skreślony).¹⁷⁴⁾

Rozdział 9

Stowarzyszenia gmin

Art. 84.

- 1.¹⁷⁵⁾ W celu wspierania idei samorządu terytorialnego oraz obrony wspólnych interesów, gminy mogą tworzyć stowarzyszenia, w tym również z powiatami i województwami.
2. Organizację, zadania oraz tryb pracy stowarzyszenia określa jego statut.
- 3.¹⁷⁶⁾ Do stowarzyszeń gmin stosuje się odpowiednio przepisy Prawa o stowarzyszeniach, z tym że dla założenia stowarzyszenia wymaganych jest co najmniej 3 założycieli.

Art. 84a.¹⁷⁷⁾

Zasady przystępowania gminy do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych określają odrębne przepisy.

Rozdział 10

Nadzór nad działalnością gminną¹⁷⁸⁾

Art. 85.¹⁷⁹⁾

Nadzór nad działalnością gminną sprawowany jest na podstawie kryterium zgodności z prawem.

Art. 86.¹⁸⁰⁾

Organami nadzoru są Prezes Rady Ministrów i wojewoda, a w zakresie spraw finansowych – regionalna izba obrachunkowa.

Art. 87.

Organy nadzoru mogą wkraczać w działalność gminną¹⁵⁾ tylko w przypadkach określonych ustawami.

¹⁷³⁾ Przez art. 1 pkt 50 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁷⁴⁾ Przez art. 10 pkt 18 ustawy, o której mowa w przypisie 1.

¹⁷⁵⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 51 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁷⁶⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 51 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁷⁷⁾ Dodany przez art. 11 ustawy z dnia 15 września 2000 r. o zasadach przystępowania jednostek samorządu terytorialnego do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych (Dz.U. Nr 91, poz. 1009), która weszła w życie z dniem 29 stycznia 2001 r.

¹⁷⁸⁾ Tytuł rozdziału w brzmieniu ustalonym przez art. 10 pkt 19 ustawy, o której mowa w przypisie 1.

¹⁷⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 52 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁸⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 53 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

Art. 88.¹⁸¹⁾

Organy nadzoru mają prawo żądania informacji i danych, dotyczących organizacji i funkcjonowania gminy, niezbędnych do wykonywania przysługujących im uprawnień nadzorczych.

Art. 89.

- 1.¹⁸²⁾ Jeżeli prawo uzależnia ważność rozstrzygnięcia organu gminy od jego zatwierdzenia, uzgodnienia lub zaopiniowania przez inny organ, zajęcie stanowiska przez ten organ powinno nastąpić nie później niż w ciągu 14 dni od dnia doręczenia tego rozstrzygnięcia lub jego projektu, z zastrzeżeniem ust. 1a.
- 1a.¹⁸³⁾ Termin, o którym mowa w ust. 1, wynosi 30 dni, jeżeli zatwierdzenie, uzgodnienie lub zaopiniowanie wymagane jest od organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego.
- 2.¹⁸⁴⁾ Jeżeli organ, o którym mowa w ust. 1 lub 1a, nie zajmie stanowiska w sprawie, rozstrzygnięcie uważa się za przyjęte w brzmieniu przedłożonym przez gminę, z upływem terminu określonego w ust. 1 lub 1a.
- 3.¹⁸⁵⁾ Do zatwierdzania, uzgadniania lub opiniowania przez organy gminy rozstrzygnięć innych organów przepisy ust. 1, 1a i 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 90.

- 1.¹⁸⁶⁾ Wójt lub burmistrz obowiązany jest do przedłożenia wojewodzie uchwał rady w ciągu 7 dni od dnia ich podjęcia. Uchwały w sprawie przepisów porządkowych wójt lub burmistrz przekazuje w ciągu dwóch dni od ich podjęcia.
- 2.¹⁸⁷⁾ Wójt lub burmistrz przedkłada regionalnej izbie obrachunkowej na zasadach określonych w ust. 1 uchwałę budżetową, uchwałę w sprawie absolutorium dla zarządu oraz inne uchwały objęte zakresem nadzoru izby.

Art. 91.

- 1.¹⁸⁸⁾ Uchwała organu gminy sprzeczna z prawem jest nieważna. O nieważności uchwały w całości lub w części orzeka organ nadzoru w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia doręczenia uchwały, w trybie określonym w art. 90.
- 2.¹⁸⁹⁾ Organ nadzoru, wszczynając postępowanie w sprawie stwierdzenia nieważności uchwały lub w toku tego postępowania, może wstrzymać wykonanie uchwały.
- 2a.¹⁹⁰⁾ Przepisu ust. 2 nie stosuje się do uchwały o zaskarżeniu rozstrzygnięcia nadzorczego do sądu administracyjnego.
3. Rozstrzygnięcie nadzorcze powinno zawierać uzasadnienie faktyczne i prawne oraz pouczenie o dopuszczalności wniesienia skargi do sądu administracyjnego.

¹⁸¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 54 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁸²⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 1 pkt 55 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁸³⁾ Dodany przez art. 1 pkt 55 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁸⁴⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 1 pkt 55 lit. c) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁸⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 55 lit. d) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁸⁶⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 1 pkt 56 lit. a) i b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁸⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 34 ustawy, o której mowa w przypisie 8.

¹⁸⁸⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 57 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁸⁹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 57 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁹⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 57 lit. c) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

4. W przypadku nieistotnego naruszenia prawa organ nadzoru nie stwierdza nieważności uchwały, ograniczając się do wskazania, iż uchwałę wydano z naruszeniem prawa.
5. Przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego stosuje się odpowiednio.

Art. 92.¹⁹¹⁾

1. Stwierdzenie przez organ nadzoru nieważności uchwały organu gminy wstrzymuje jej wykonanie z mocy prawa w zakresie objętym stwierdzeniem nieważności, z dniem doręczenia rozstrzygnięcia nadzorczego.
2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do uchwały o zaskarżeniu rozstrzygnięcia nadzorczego do sądu administracyjnego.

Art. 92a.¹⁹²⁾

W przypadku złożenia przez organ gminy skargi na rozstrzygnięcie nadzorcze, sąd administracyjny wyznacza rozprawę nie później niż w ciągu 30 dni od dnia wpłynięcia skargi do sądu.

Art. 93.

1. Po upływie terminu wskazanego w art. 91 ust. 1 organ nadzoru nie może we własnym zakresie stwierdzić nieważności uchwały organu gminy. W tym przypadku organ nadzoru może zaskarżyć uchwałę do sądu administracyjnego.
2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, wydanie postanowienia o wstrzymaniu wykonania uchwały należy do sądu.

Art. 94.

- 1.¹⁹³⁾ Nie stwierdza się nieważności uchwały organu gminy po upływie jednego roku od dnia jej podjęcia, chyba że uchybiono obowiązkowi przedłożenia uchwały w terminie określonym w art. 90 ust. 1, albo jeżeli uchwała jest aktem prawa miejscowego.
- 2.¹⁹⁴⁾ Jeżeli nie stwierdzono nieważności uchwały z powodu upływu terminu określonego w ust. 1, a istnieją przesłanki stwierdzenia nieważności, sąd administracyjny orzeka o niezgodności uchwały z prawem. Uchwała taka traci moc prawną z dniem orzeczenia o jej niezgodności z prawem. Przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego co do skutków takiego orzeczenia stosuje się odpowiednio.

Art. 95. (skreślony).¹⁹⁵⁾

Art. 96.

- 1.¹⁹⁶⁾ W razie powtarzającego się naruszenia przez radę gminy Konstytucji lub ustaw, Sejm, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, może w drodze uchwały rozwiązać radę

¹⁹¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 58 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁹²⁾ Dodany przez art. 1 pkt 59 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁹³⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 4 ustawy z dnia 12 maja 2000 r. o zmianie ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 48, poz. 552), która weszła w życie z dniem 15 lipca 2000 r., i art. 1 pkt 60 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁹⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 60 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁹⁵⁾ Przez art. 1 pkt 61 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

gminy. Rozwiązanie rady równoznaczne jest z rozwiązaniem wszystkich organów gminy. Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw administracji publicznej wyznacza wówczas osobę, która do czasu wyborów nowych organów gminy pełni funkcję tych organów.

- 2.¹⁹⁷⁾ Jeżeli powtarzającego się naruszenia Konstytucji lub ustaw dopuszcza się zarząd gminy, wojewoda wzywa radę gminy do zastosowania niezbędnych środków, a jeżeli wezwanie to nie odnosi skutku – za pośrednictwem ministra właściwego do spraw administracji publicznej – występuje z wnioskiem do Prezesa Rady Ministrów o rozwiązanie zarządu gminy. W razie rozwiązania zarządu, do czasu wyboru nowego zarządu, funkcję zarządu pełni osoba wyznaczona przez Prezesa Rady Ministrów.

Art. 97.

- 1.¹⁹⁸⁾ W razie nie rokującego nadziei na szybką poprawę i przedłużającego się braku skuteczności w wykonywaniu zadań publicznych przez organy gminy, Prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw administracji publicznej, może zawiesić organy gminy i ustanowić zarząd komisaryczny na okres do dwóch lat, nie dłużej jednak niż do wyboru zarządu przez radę kolejnej kadencji.
- 2.¹⁹⁹⁾ Ustanowienie zarządu komisarycznego może nastąpić po uprzednim przedstawieniu zarzutów organom gminy i wezwaniu ich do niezwłocznego przedłożenia programu poprawy sytuacji gminy.
- 3.²⁰⁰⁾ Komisarza rządowego powołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek wojewody, zgłoszony za pośrednictwem ministra właściwego do spraw administracji publicznej.
- 4.²⁰¹⁾ Komisarz rządowy przejmuje wykonywanie zadań i kompetencji organów gminy z dniem powołania.

Art. 98.

- 1.²⁰²⁾ Rozstrzygnięcia organu nadzorczego dotyczące gminy, w tym rozstrzygnięcia, o których mowa w art. 96 ust. 2 i art. 97 ust. 1, a także stanowisko zajęte w trybie art. 89, podlegają zaskarżeniu do sądu administracyjnego z powodu niezgodności z prawem w terminie 30 dni od dnia ich doręczenia.
2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do rozstrzygnięć dotyczących organów związków i porozumień międzygminnych¹⁶⁴.
3. Do złożenia skargi uprawniona jest gmina lub związek międzygminny¹⁶⁴, których interes prawny, uprawnienie albo kompetencja zostały naruszone. Podstawą do wniesienia skargi jest uchwała organu, który podjął uchwałę lub którego dotyczy rozstrzygnięcie nadzorcze²⁰³⁾.

¹⁹⁶⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 33 pkt 2 ustawy wymienionej jako pierwsza w przypisie 3 i art. 1 pkt 62 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁹⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 62 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁹⁸⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 33 pkt 6 lit. a) ustawy wymienionej jako pierwsza w przypisie 3 i art. 1 pkt 63 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

¹⁹⁹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 10 pkt 22 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 1.

²⁰⁰⁾ Ze zmianami wprowadzonymi przez art. 33 pkt 6 lit. b) ustawy wymienionej jako pierwsza w przypisie 3, art. 10 pkt 22 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 1, i art. 1 pkt 63 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

²⁰¹⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt 63 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

²⁰²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 64 lit. a) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

²⁰³⁾ Zdanie drugie w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 64 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

- 3a.²⁰⁴⁾ Do złożenia skargi na rozstrzygnięcie organu nadzorczego, dotyczące uchwały rady gminy, doręczone po upływie kadencji rady, uprawniona jest rada gminy następnej kadencji w terminie 30 dni od dnia wyboru przewodniczącego rady.
4. Do postępowania w sprawach, o których mowa w ust. 1 i 2, stosuje się odpowiednio przepisy o zaskarżaniu do sądu administracyjnego decyzji w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej.
5. Rozstrzygnięcia nadzorcze stają się prawomocne z upływem terminu do wniesienia skargi bądź z datą oddalenia lub odrzucenia skargi przez sąd.

Art. 98a.²⁰⁵⁾

1. Jeżeli rada gminy, wbrew obowiązkowi wynikającemu z przepisów art. 190 ust. 2 i art. 194 ust. 1 ustawy, o której mowa w art. 24b ust. 6, oraz art. 5 pkt 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz.U. Nr 106, poz. 679, z 1998 r. Nr 113, poz. 715 i Nr 162, poz. 1126, z 1999 r. Nr 49, poz. 483 i z 2000 r. Nr 26, poz. 306), w zakresie dotyczącym wygaśnięcia mandatu radnego lub odwołania ze stanowiska członka zarządu gminy, sekretarza gminy i skarbnika gminy, nie podejmuje uchwały, wojewoda zwołuje radę gminy do podjęcia uchwały w terminie 30 dni.
2. W razie bezskutecznego upływu terminu określonego w ust. 1, wojewoda, po powiadomieniu ministra właściwego do spraw administracji publicznej, wydaje zarządzenie zastępcze.
3. Przepisy art. 98 stosuje się odpowiednio.

Art. 99.

1. (skreślony).²⁰⁶⁾
- 1a.²⁰⁷⁾ Przepisy o nadzorze nad gminami stosuje się odpowiednio do związków i porozumień międzygminnych¹⁶⁵⁾.
2. W sprawach związków i porozumień międzygminnych¹⁶⁴⁾, wykraczających poza granice województwa, organy nadzorcze działają w zakresie swojej właściwości miejscowej i za pośrednictwem organów nadzorczych właściwych ze względu na siedzibę władz związku lub porozumienia, chyba że statut związku lub porozumienie przekazuje uprawnienia nadzorcze Prezesowi Rady Ministrów.

Art. 100.

Postępowanie sądowe, o którym mowa w artykułach poprzedzających, jest wolne od opłat sądowych.

Art. 101.

1. Każdy, czyj interes prawny lub uprawnienie zostały naruszone uchwałą podjętą przez organ gminy w sprawie z zakresu administracji publicznej, może – po bezskutecznym wezwaniu do usunięcia naruszenia – zaskarżyć uchwałę do sądu administracyjnego.

²⁰⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 64 lit. c) ustawy, o której mowa w przypisie 2.

²⁰⁵⁾ Dodany przez art. 1 pkt 65 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

²⁰⁶⁾ Przez art. 10 pkt 23 ustawy, o której mowa w przypisie 1.

²⁰⁷⁾ Dodany przez art. 1 pkt 36 lit. b) ustawy, o której mowa w przypisie 8.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli w sprawie orzekał już sąd administracyjny i skargę oddalił.
- 2a.²⁰⁸⁾ Skargę na uchwałę, o której mowa w ust. 1, można wnieść do sądu administracyjnego w imieniu własnym lub reprezentując grupę mieszkańców gminy, którzy na to wyrażą pisemną zgodę.
3. W sprawie wezwania do usunięcia naruszenia stosuje się przepisy o terminach załatwiania spraw w postępowaniu administracyjnym.
4. W sprawach, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio art. 94.

Art. 101a.²⁰⁹⁾

1. Przepisy art. 101 stosuje się odpowiednio, gdy organ gminy nie wykonuje czynności nakazanych prawem albo przez podejmowane czynności prawne lub faktyczne narusza prawa osób trzecich.
2. W przypadkach, o których mowa w ust. 1, sąd administracyjny może nakazać organowi nadzoru wykonanie niezbędnych czynności na rzecz skarżącego, na koszt i ryzyko gminy.

Art. 102.²¹⁰⁾

Przepisów rozdziału niniejszego nie stosuje się do decyzji indywidualnych w sprawach z zakresu administracji publicznej, wydawanych przez organy gmin, ich związków lub samorządowe kolegia odwoławcze. Kontrolę instancyjną w tym zakresie oraz nadzór pozainstancyjny i kontrolę sprawowaną przez sąd określają przepisy odrębne.

Art. 102a.²¹¹⁾

W sprawach, o których mowa w niniejszym rozdziale, nie stosuje się przepisu art. 34 ust. 3 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368 i Nr 104, poz. 515, z 1997 r. Nr 75, poz. 471, Nr 106, poz. 679, Nr 114, poz. 739 i Nr 144, poz. 971, z 1998 r. Nr 162, poz. 1126, z 1999 r. Nr 75, poz. 853, z 2000 r. Nr 2, poz. 5, Nr 48, poz. 552, Nr 60, poz. 704 i Nr 91, poz. 1008 oraz z 2001 r. Nr 49, poz. 508 i 509, Nr 98, poz. 1070 i Nr 101, poz. 1113).

Rozdział 11

Przepis końcowy

Art. 103.

Ustawa wchodzi w życie w terminie i na zasadach określonych ustawą – Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym²¹²⁾, z wyjątkiem art. 5 ust. 4 i art. 17, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.²¹³⁾

²⁰⁸⁾ Dodany przez art. 62 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368), która weszła w życie z dniem 1 października 1995 r.

²⁰⁹⁾ Dodany przez art. 28 pkt 4 ustawy z dnia 12 października 1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych (Dz.U. Nr 122, poz. 593), która weszła w życie z dniem 6 grudnia 1994 r.

²¹⁰⁾ Ze zmianą wprowadzoną przez art. 28 pkt 5 ustawy, o której mowa w przypisie 209.

²¹¹⁾ Dodany przez art. 1 pkt 66 ustawy, o której mowa w przypisie 2.

²¹²⁾ Weszła w życie z dniem 27 maja 1990 r., na podstawie art. 1 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz.U. Nr 32, poz. 191).

²¹³⁾ Ustawa została ogłoszona dnia 19 marca 1990 r.